

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Prezident
İlham Əliyev
minimum
aylıq əmək
haqqını
artırdı
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 9-10 fevral 2019-cu il Şənbə № 31 (7201) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kremlin Qarabağ gedişi
Problemi çözmək, yoxsa Qərbin təşəbbüskarlığını engelləmək istəyi...
yazısı səh.11-də

Azərbaycanda Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi yaradılır
yazısı səh.2-də

Jurnalistlər Ermənistana getsin, getməsin - media mənsublarından ilginç cavablar
yazısı səh.4-də

Məmur-vətəndaş münasibətlərində "canlı yayım" nümunəsi
yazısı səh.5-də

"Bir çoxları söyüş və təhqirləri siyasi mübarizə vasitəsinə çevirib, bu yolverilməzdir" - Təliyət Əliyev
yazısı səh.4-də

Azərbaycanda radikal islam təhlükəsi sovuşdu mu?
yazısı səh.7-də

Kapitalizm dünyasında hegemon kimdir - solçular, yoxsa sağçılar?
yazısı səh.9-da

Saxta məhsul sıryan dələduzlardan qorunmağın yolu
yazısı səh.14-də

Rusiya NATO-nun ona doğru genişlənməsinin önünü kəsə bilmir
yazısı səh.7-də

Bələdiyyələrə ayrılan vəsaitin artırılması təklifi
yazısı səh.14-də

"1915-ci ildə Fransa erməniləri öz maraqlarına qurban verib" - Tofiq Zülfüqarov
yazısı səh.12-də

"İran Qarabağ münaqişəsinin qısa zamanda həllində maraqlıdır" - səfir
yazısı səh.11-də

PASİNYAN ƏSƏDƏ DƏSTƏK GÖNDƏRDİ, ABŞ-DAN REAKSİYA GƏLDİ: "RUSİYANIN VASSALI..."

Suriya rejimi kimi Moskvanın təlimatlarını əsas götürmək İrəvana nə vəd edir? ABŞ Konqresindən İrəvana və Dəməşqə ortaq xəbərdarlıq mesajının pərdəarxası...

Cahangir Hacıyevin məhkəmədə özünü təmizə çıxarmaq cəhdi və talan edilən milyardlar...

Beynəlxalq Bankın sabiq rəhbəri ifadəsində deyir ki, suçsuzdur; bəs həyat yoldaşının Londonda xərclədiyi milyonlar, aldığı malikanələr, içdiyi bahalı şerablar hardandır?
yazısı səh.6-da

Fəzail Ağamalı:
"Oligarxların sözünü demirəm, işsiz qalmış vətəndaşların haqqını müdafiə edirəm"
yazısı səh.3-də

Bəxtiyar Sadıqov:
"Xaricdən söyüş söyənlərə cavab verəsi olsam, söyüş söymərəm, onları utandıraram"
yazısı səh.3-də

Aida Qəmbər:
"Ərəb ölkələrinin faciəsini təkcə ABŞ-a bağlamaq doğru deyil"
yazısı səh.9-da

Azərbaycanda Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi yaradılır

Prezident İlham Əliyev Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin yaradılması haqqında fərman imzalayıb. AzərTAc-ın məlumatına görə, mərkəzin yaradılmasında əsas məqsəd ictimai əhəmiyyətli məsələlərin araşdırılması və ictimai rəyin öyrənilməsi üçün əlavə vasitə yaratmaq, bu sahədə təhlil, tədqiqat və proqnozlaşdırma işinin səmərəliliyini artırmaq, sosial tədqiqatlarda müasir informasiya texnologiyalarından və qabaqcıl elmi-metodoloji yanaşmalardan istifadəni genişləndirməkdir.

Fərmana əsasən, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi publik hüquqi şəxs kimi fəaliyyət göstərəcək və ictimai münasibətlərin inkişaf dinamikasının sistemli təhlilini aparacaq, bu sahədə mövcud tendensiyaları müəyyənleyəcək və dəyişiklikləri proqnozlaşdıracaq, həmin dəyişikliklərin cəmiyyətə mümkün təsirlərini araşdıracaq, müasir informasiya texnologiyaları və elmi yanaşmalar tətbiq edilməklə ictimai fikrin öyrənilməsinə və sosial tədqiqatlar aparılmasına təmin edəcək, həyata keçirdiyi elmi-analitik təhlilin nəticələrini dövlət orqanlarına təqdim edəcək.

Fərmanda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə və Ədliyyə Nazirliyinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Şahin Mustafayev

“Azərbaycanla Rusiya yüklərin rahat daşınması üçün birgə işləyir” - nazir

Azərbaycan və Rusiya yüklərin rahat daşınması istiqamətində birgə işlər həyata keçirir. Trend-in məlumatına görə, bunu iqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev Samur çayı üzərində tikilməkdə olan avtomobil körpüsünə baxış zamanı jurnalistlərə deyib.

Nazir bildirib ki, Azərbaycan-Rusiya əlaqələri yüksək səviyədə inkişaf edir:

“Əlaqələrin inkişafı bütün sahələrdə, əsasən də siyasi münasibətlərdə müşahidə edilir. Qeyri-neft sahəsi üzrə Rusiya Azərbaycanın əsas tərəfdaşdır. Azərbaycanla Rusiya arasında ticarət dövriyyəsi ilbəil artmaqdadır. Əvvəlki illərə nisbətən bu göstərici 20 faizə qədər artıb. Biz hesab edirik ki, potensial daha yüksəkdir və gələcəkdə ticarət dövriyyəsinin artırılması üçün işlər görülür”.

Ş.Mustafayev qeyd edib ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun inkişafı da məhz ixracata hesablanıb:

“Bu baxımdan malların, yüklərin rahat daşınması üçün Azərbaycan Rusiya ilə birgə tədbirlər görür”.

Abunə daha sərfəlidir -
“Yeni Müsavat” abunə
 kampaniyasını davam etdirir

“Yeni Müsavat” qəzeti oxucularına bəyan edir ki, abunə yazılmaqla qəzeti daha sərfəli qiymətlərlə əldə edə bilərlər.

Köşklərdən alınan qəzetin bir nüsxəsi 60 qəpikdir. Abunə ilə qəzetin bir nüsxəsi isə sizə daha ucuz - **48 qəpiyə** başa gələcək.

Aylıq abunə - 12 AZN

3 aylıq - 36 AZN

6 aylıq - 72 AZN

Abunə yazılmaq üçün yaşadığınız ərazidə istənilən poçt şöbəsinə müraciət edə bilərsiniz.

Eyni zamanda Poçt Daşım Mərkəzinin baş ofisi ilə:

(012) 598-49-55 nömrəsi ilə əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Bundan başqa “Qaya” Mətbuat Yayımı vasitəsilə də abunə yazıla bilərsiniz.

Əlaqə telefonu: 012-565-67-13; 012-564-48-96

Prezident İlham Əliyev minimum aylıq əmək haqqını artırdı

Prezident İlham Əliyev minimum aylıq əməkhaqqının artırılması və “Minimum aylıq əməkhaqqının artırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 3545 nömrəli sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda deyilir ki, minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 2019-cu il martın 1-dən 180 manat müəyyən edilsin.

Nazirlər Kabinetinə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktları ilə müəyyən olunmuş dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən sahələrdə çalışan işçilərin aylıq tarif (vəzifə) məşğələlərinin bir ay müddətində bu sərəncamın 1-ci hissəsinə uyğunlaşdırmaq; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktları ilə müəyyən olunmuş dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən sahələrdə çalışan işçilərin aylıq tarif (vəzifə) məşğələlərinin bu sərəncamın 1-ci hissəsinə uyğunlaşdırılması ilə bağlı təklif-

lərini bir ay müddətində Azərbaycan Prezidentinə təqdim etmək, bu sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etmək tapşırılıb.

“Minimum aylıq əməkhaqqının artırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 3545 nömrəli sərəncamının 1-ci hissəsi ləğv edilir.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 130 manat təşkil edib.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən Trend-ə verilən məlumata görə, Prezident İlham Əliyevin qeyd edilən sərəncamı ilə minimum əmək haqqının artırılması respublikamızda əhali-

nin rifah səviyyəsinin yaxşılaşdırılması istiqamətində növbəti mühüm addımdır.

Sərəncama əsasən, Azərbaycanda minimum əmək haqqının məbləği 2019-cu il martın 1-dən 50 manat (38,4%) artırılaraq 130 manatdan 180 manata çatdırılır. Beləliklə, ölkəmizdə minimum əmək haqqının yaşayış minimumuna (180 manat) çatdırılması təmin edilir.

Minimum əməkhaqqının artımı birbaşa olaraq 600 minədək insanı əhatə edəcək. Onlardan dövlət sektorunda işləyən 450 min nəfərin əmək haqqında 30 faiz, özəl sektorda işləyən 150 min nəfərin əmək haqqında isə 25 faiz artım özünü göstərəcək. Minimum əməkhaqqının artırılması ilə bağlı dövlət büdcəsindən illik 400 milyon manat, 2019-cu il üzrə isə (10 ay ərzində) 335 milyon manata qədər əlavə vəsait yönəldiləcək. Bu mühüm sosial əhəmiyyətli tədbir, eyni zamanda, əmək münasibətlərinin leqallaşdırılması istiqamətində sağlamladıcı təsir göstərəcək.

Vətəndaşların əmək hüquqlarının qorunması, işçilərin maddi-sosial tələbatlarının ödənilməsi, layiqli həyat səviyyələrinin təmin edilməsi aparılan uğurlu sosial-iqtisadi siyasətin əsas istiqamətlərindədir. Son 15 ildə Azərbaycanda əmək haqları 7 dəfə, ələcdə də minimum əmək haqları 6,5 dəfə artırılıb.

Siyasi məhbus siyahılarına yenidən baxılacaq

İnsan haqları müdafiəçiləri Əfv Komissiyası ilə işə başlayır

Fevralın 8-də İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupun üzvləri Novella Cəfəroğlu, Səidə Qocamanlı və Səadət Bənənyarlı qrupun həmsədri, AŞPA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidovla görüşüblər. Xəbəri Musavat.com-a İşçi Qrupun üzvü insan haqları müdafiəçisi Səidə Qocamanlı verib.

S.Qocamanlının sözlərinə görə, görüşün əsas mövzusu siyasi məhbusların əfvi ilə bağlı olub: “Siyasi məhbus problemi bizi çox narahat edir. Buna görə də Səməd Seyidovla görüş təşəbbüsü irəli sürdük, düşünürəm ki, cəmiyyətimiz üçün faydalı olacaq müzakirələr apara bildik. Yeni il ərəfəsində Azərbaycan hökumətinin bu haqda qərarı olacağını gözləsək də, belə bir fərman verilmədi. Qarşıdan Novruz bayramı gəlir. Azərbaycanda bu bayram ərəfəsində əfv fərmanlarının verilmə praktikası var. Səməd Seyidovla görüşdə əsas sualımız AŞPA-nın aprel sessiyasına qədər belə bir addımın

atılıb-atılmayacağı və hazırlıq mərhələsi ilə bağlı idi”.

İnsan haqlarının müdafiəçisinin sözlərinə görə, gündəm siyasi məhbus siyahılarına yenidən baxılmasını da tələb edir: “Siyahı üzərində işimiz davam edir. Səməd Seyidovdan xahiş etdik ki, məsələnin müzakirəsi üçün birgə işçi qrupu toplantısı keçirilsin. Düşünürəm, o, bu məsələni qurumun digər həmsədri prezidentin hüquq-mühafizə orqanları ilə iş və hərbi məsələlər üzrə köməkçisi Fuad Ələsgə-

rovla müzakirə etdikdən sonra yaxın günlərdə yığıncaq çağıracaq. Bu yöndə işlərimizi sürətləndirməliyik. Çünki Əfv Komissiyası bu gündən işini bərpa edib, biz onlarla paralel bu məsələni gündəmə gətirib real nəticə üçün çalışmalıyıq”.

Səidə Qocamanlı insan haqları müdafiəçilərinin Novruz bayramı ərəfəsində cəmiyyətin çoxdan gözlədiyi yeni əfv fərmanının imzalanacağına böyük ümid bəslədiklərini bildirib.

□ Musavat.com

Özəl klinikalarda özünü xəstə kimi təqdim edərək oğurluq edən şəxs saxlanılıb

Nərimanov Rayon Polis İdarəsi (RPİ) 16-cı Polis Bölməsi (PB) əməkdaşlarının həyata keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbiri nəticəsində paytaxt ərazisində yerləşən özəl klinikalardan silsilə oğurluqlar edən şəxs saxlanılıb.

DİN-in Mətbuat xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, Nərimanov rayonu Atatürk prospektində yerləşən klinikalardan birində çalışan paytaxt sakini Elgün Rəşidzadə bölməyə ərizə ilə müraciət edərək bildirdi ki, çalışdığı müəssisədəki kabinetindən “Iphone 6” və “Iphone 7” markalı mobil telefonları naməlum şəxs tərəfindən oğurlanıb. Bölmə əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat zamanı qeyd edilən cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən Yasamal rayon sakini Sadiq Həsənov saxlanılıb.

Onun ətrafında keçirilən əlavə əməliyyat tədbirləri ilə S.Həsənovun Nərimanov rayonunda yerləşən daha 3 klinikadan ayrı-ayrı şəxslərə məxsus “Samsung Edge 7”, “Iphone X” kimi 10 ədəd qiymətli mobil telefon, həmçinin pul kisələri və digər qiymətli əşyalar oğurladığı məlum olub.

Araşdırma zamanı müəyyən edilib ki, saxlanılan şəxs əvvəlcə klinikalara pasient kimi müraciət edib. Daha sonra o, həkim və tibbi personala məxsus otaqları gəzərək boş kabinetlərdə olan qiymətli əşyaları oğurlayıb. Saxlanılan şəxsin oğurladığı mobil telefonları dəyər-dəyməzinə satdığı məlum olub.

Qeyd edək ki, S.Həsənovun klinikalardan etdiyi oğurluqlar həmin obyektlərin təhlükəsizlik kameraları vasitəsilə də lentə alınıb.

Faktla bağlı 16-cı Polis Bölməsində toplanan materiallar Nərimanov RPİ-nin İstintaq Şöbəsinə göndərilib, araşdırmalar davam etdirilir. Onun əməllərindən zərərçəkən başqa vətəndaşlar varsa, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin “102” Zəng Mərkəzinə, Nərimanov RPİ və ya 16-cı Polis Bölməsinə müraciət edə bilərlər.

Ötən sayımızda ölkənin tikinti sektorunda baş verən proseslərə dair material dərc etmişdik. "Tikinti maqnatları hücumda" adlı materialda Milli Məclisin üzvü Fəzail Ağamalının qurumun plenar iclasında Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin tikintiləri dayandırmasına dair fikirlərindən sitat götürmüş, həmçinin bu çıxışdan sonra bir sıra mətbu orqanlarda Komitənin fəaliyyətini tənqid edən yazıların dərc olunduğunu qeyd etmişdik.

"Oliqarxların sözünü demirəm, işsiz qalmış vətəndaşların haqqını müdafiə edirəm"

Fəzail Ağamalı: "Mən dediyim fikirlərin üstündə qalırım..."

Eyni zamanda materialda qəzetimizə verilən məlumat əsasında arxasında məmur-oligarxlar dayanan tikinti şirkətlərinin Komitənin tikintini standartlara uyğun aparılmasına dair tələblərini iqnor edərək, tikinti prosesini dayandırmaqla qurum rəhbərliyi barəsində mənfəi rəy formalaşdırmağa çalışdığını yazmışdıq.

Dünən redaksiyamızla əlaqə saxlayan deputat F.Ağamalı yazıda onun çıxışından istifadə olunmasına etirazını bildirib: "Mənim tikinti maqnatları ilə heç bir bağlılığım yoxdur. Bu yazıdan isə belə çıxır ki, məni onların sözünü

demirəm. Bu, kökdən yanlış fikir, mənə qarşı böhtandır. Yazıda mənim fikirlərimdən sonra

bu sahədə elə də tanınmayan, məhdud fəaliyyətlə məşğul olan bir soydaşımızın fikirlərinə yer verilib, komitəyə haqq qazandırılıb. Mən işsizlərin haqqını müdafiə etmişəm. Onlar tikintilərin dayanması nəticəsində işsiz qalan vətəndaşlardır. Mənə müraciətlər olduğu üçün

fevralın 1-də plenar iclasda onların mövqeyini səsləndirmişəm".

F.Ağamalı bildirir ki, əgər tikinti şirkətləri işlərini qaydalara uyğun qurmurlarsa, onlara imkan verilməməlidir: "Əgər standartlara əməl etmirlərsə, qaydaları yerinə yetirmirlərsə, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin tələblərini nəzərə almırlarsa, onlar sanksiyalara məruz qalmalı, şirkətləri ləğv olunmalıdır. Amma axı standartlara əməl edərək tikintiyə icazə almış şirkətlərin də fəaliyyətinə imkan verilməməsi çoxsaylı insanların işsiz qalma-

sına gətirib çıxarıb. Bu, ölkə prezidentinin məşğulluq siyasətinə, Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi siyasətinə uyğun deyil, onunla ziddiyyət təşkil edir".

Deputatın sözlərinə görə, indi ölkədə tikinti ilə məşğul olan oliqarx yoxdur: "Tikinti şirkətləri ayrı-ayrı sahibkarlardır. Bildiyim qədər, indi zəhmətlə, alın təri ilə çalışan şəxslər məşğuldur. Onlar da sahibkardır, onları üstünə getmək olmaz. Onlar Bakını gözəlləşdirirlər, uçuq evlərin yerində yaşayış binalar ucaldırlar. İnsanlara normal yaşayış üçün imkanlar yaradırlar. Təkrar edirəm, bütün tikinti şirkətlərinə yox, kim standartlara əməl etmirsə, ona icazə verilməməlidir".

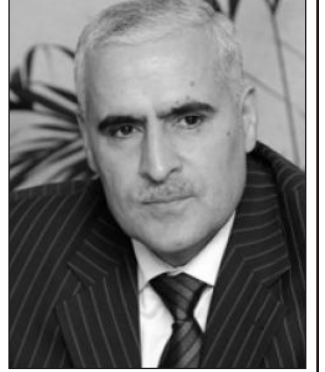
F.Ağamalı onu da qeyd etdi ki, işsiz insanlardan ona daxil olan şikayətləri Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinə göndərməyib, onlardan izahat istəməyib: "Şikayətləri onlara göndərməmişəm. Mənim deputat kimi hüququm var ki, ünvanlanan müraciətləri Milli Məclisin plenar iclasında səsləndirəm. Mən də bu hüququmdan istifadə etmişəm. Dəfələrlə parlamentdə bu və buna bənzər problemləri qaldırmışam, yerində olan, özünə hörmət edən yüksək vəzifəli məmurlar reaksiya verib, qüsurları etiraf edib, onları aradan qaldırıblar".

□ **İqtisadiyyat söbəsi, "Yeni Müsavat"**

Həmkarları "Səs" in redaktorunun "söyüş müxalifəti" nə cavabından danışdılar

Bəxtiyar Sadıqov: "Xaricdən söyüş söyünlərə cavab verəsi olsam, söyüş söymərəm, onları utandıraram"

Vüqar Rəhimzadə: "Bəhrüz müəllim hələ az deyib, onlar daha təhqiramiz ifadələrə layiqdirlər, amma..."

"Səs" qəzetinin baş redaktoru Bəhrüz Quliyev bu günlərdə bir videomüraciət yayıb. Həmin müraciətdə xaricdə yaşayan və hakimiyyəti tənqid edən, dövlət başçısı, eləcə də ayrı-ayrı məmurlarla bağlı söyüş ritorikasından istifadə edən şəxsləri hədələyib. Videomüraciətdə xeyli təhqir və aşağılayıcı ifadələrdən istifadə edən B.Quliyev eyni zamanda onlara hədə-qorxu da gəlmiş. "Kışisinsizə, yerinizi deyin", "Nəyim varsa satıb, girdiyiniz deşikdən sizi çıxarıb, quyruğunuzdan asacam", "Etdiklərinizin bədaləni ödəyəcəksiniz" kimi ifadələrə yer verən baş redaktor bunlarla da sosial şəbəkədə özünə qarşı xeyli etirazçı da yığıb.

Bir qrup insan söyüşə söyüşlə, təhqirə cavab verməyin doğru olduğunu dedikləri halda, böyük əksəriyyət də bir redaktora bu üslubu yaraşdırmayıblar. Maraqlıdır, iqtidar mediası rəhbərləri həmkarlarının bu videomüraciəti barədə nə düşünürlər? Onlar da bu üslubda mübarizəyə qoşulacaqlarmı?

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru Bəxtiyar Sadıqov "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, ümumiyyətlə, kim heyətdə necə danışsın, insanlar arasında münasibəti necə qurursun, bu, onun dünyagörüşündən və ibtidai tərbiyəsindən asılıdır. Onun sözlərinə görə, birini söyündə, təhqir edəndə qarşı tərəfin də adekvat tərdə cavab verəcəyini bilməmiş deyilsən: "Əgər etikani, xalqa məxsus ədəb-ərkanı gözləyirsənsə, birinci növbədə özünə hörmət edirsən. Kiminsə dalında, ya da elçatmaz yerdə gizləni təhqir edəndə yaxşı baxmıram. Onları öyrədimmiş, tərbiyəsiz insan hesab edirəm. Söyüş söyən söyüş eşitməlidir də... "Söyüş müxalifəti"nin üzərində azərbaycanlı adı olmağına təəssüf edirəm. Onlar daxilən azərbaycanlı deyilərlər. Sən xaricdə yaşayırsansa, dövlətinə qarşı çıxmırsansa, azərbaycanlı adına yaraşmayan işlər görməməlisən. Arzun sığınacaq almaq deyildir? Almsan və sakit otur, insanları təhqir etmə".

Müəssisəmiz hesab edir ki, söyüş söyünlərə qanunla cavab vermək lazımdır. B.Sadıqov bildirdi ki, xaricdən söyüş söyünlərə cavab verəsi olsa, onları söyməz: "Onu utandır, qanayaram. Sənin söyüşünə heç nə deyisən deyil. Xanımlar, uşaqlar təsadüfən o söyüş dolu videolara baxa bilər. Heç bir azərbaycanlı kişisi qadın-qız olan yerdə söyüş söymür. Hətta biri söyündə digərləri iradlarını bildirirlər. Onlara cavab vermək lazımdır. Amma Azərbaycan xalqının öz səviyyəsində. Azərbaycan siyasətçiləri, ziyalları heç kimlə təhqirlə danışmayıblar".

"Bəs siz o cür müraciət etməyi planlaşdırırsınız?" sualına cavabda B.Sadıqov dedi ki, o cür insanlara söz təsir edəsi deyil: "Onlarla ağız-ağıza vermək o səviyyəyə enməkdir. Bunu azərbaycanlı adına daşıyanlara rəva görmürəm. Hökmən qanunda nə dəyişiklik lazımdırsa edək. O insanlar sərhədləri çox-çox keçiblər. Onları hansısa formada cəzalandırmaq lazımdır. Mən bunun tərəfdarıyam".

"İki sahili" qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə isə "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, ümumiyyətlə, Avropanın bezi ölkələrində oturub, Azərbaycanı təhqir edənlər B.Quliyevin dediklərindən də aşağı sözlərə layiqdir. Onun fikrincə, ictimai qınaq lazımdır və eyni zamanda məsələyə hüquqi müstəvidə yanaşılmalıdır. "İnsanın söyməsi məsuliyyət yaradır. Cinayət Məcəlləsində maddələr var. Həmin adamlar məsuliyyətə cəlb edib, qiymətini vermək lazımdır. Ailə üzvlərinə, ziyallara qarşı təhqiramiz ifadə işlədirlər. Həminlə o insanlara yerini göstərməliyik. O ölkənin səfirliyinə müraciət edilməlidir. Dövlətə böhtan atırlar. Səfirlik vasitəsilə nota verilməlidir".

V.Rəhimzadə hesab edir ki, həmin insanlar B.Quliyevin dediklərindən artıq ifadələrə layiqdir. Onun fikrincə, ictimai qınaq da hökmən lazımdır: "Paralel olaraq, bu məsələyə hüquqi müstəvidə yanaşılmalıdır. İnsan təhqir edirsənsə, məsuliyyətin var. Ziyallara, dövlətin rəhbərinə qarşı şər-böhtan olmalıdır. Hər bir formada etirazını bildirir. O formada da etiraz bildirmək olar. Bəhrüz müəllim hələ az deyib. Daha təhqiramiz ifadələrə layiqdirlər. O adamlar kimlərsə sifarişlərini yerinə yetirirlər. Anti-Azərbaycan qüvvələrdir. Çox güman ki, maliyyə ilə hərəkət edirlər. Onların əlində alətdirlər. Tərətdikləri əməl isə cinayət əməlləridir. Onlar hazırda yaşadıkları ölkələrdəki insanlar, məmurlar barədə belə təhqiramiz ifadələr işlətsə, yüz dəfə artıq cəzalandırılardılar".

□ **Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"**

Mühacir jurnalist mühacir müsavətçini Vasif Talibovla biznes ortaqlığında suçladı - sensasion iddia

Laçın Məmişov Almaniya da yaşayan Mehdi Xəlilbəyli haqda şok faktlar yaydı, onu insan alverində, saxta sənəd satmaqda ittiham etdi

● **sveçrədə yaşayan mühacir jurnalist Laçın Məmişov** özünün facebook hesabında sensasion sayılı biləcə status paylaşmış. O, həmin yazıda Almaniya da yaşayan mühacir müsavətçi Mehdi Xəlilbəylinin ünvanına şok ittihamlar səsləndirib.

L.Məmişov müsavətçi mühacirin Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri Vasif Talibovla biznes ortağı olduğunu iddia edir. Jurnalist M.Xəlilbəylinin Almaniyanın Köln şəhərində 25,000,00 avro nizamnamə kapitalı ilə "Sirab Europe GmbH" adında şirkət açdığını bildirib. L.Məmişov "Sirab Europe GmbH" şirkəti ilə bağlı ittihamlarını gücləndirən sənədlər də paylaşmış. Bu sənədlərdən görünür ki, M.Xəlilbəyli şirkətin təsisçisi və rəhbəridir. L.Məmişov müsavətçi mühacirin başqa qanunsuz fəaliyyətlə məşğul olduğunu da söyləyir. İddia edir ki, M.Xəlilbəylinin fəaliyyətinə saxta partiya biletlərinin, arayışların, məhkəmə qərarlarının, qəzetlərdə saxta "təqib olunan siyasi fəallar" haqqında məqalələrin yerləşdirilməsi, Almaniya hökumətinə təqdim olunmaq üçün bir nüsxəlik saxta qəzetlər, vizalar hazırlanması, qanunsuz miqrasiya, insan alveri və şantaj məsələləri də daxildir.

L.Məmişov səsləndirdiyi şok faktlarla bağlı Almaniyanın Azərbaycanı səfirliyinin, eyni zamanda, alman hökumətinin facebook səhifəsini də təqdim edib.

L.Məmişov onu da iddia edir ki, M.Xəlilbəyli Almaniya da yaşayan bir həmvətənlimizin üzərinə bir neçə nəfərlə hücum təşkil edib, ağır xəsarətlər yetirib və onu şantaj edib. Bundan əlavə, yazı müəllifi müsavətçi mühacirin olduğu ölkədə partiyasının adı, sənədləri ilə insan alveri ilə məşğul olduğunu,

Mehdi Halilbeyli
Köln
Cologne Area, Germany | Логистика и цель поставок
Сайт: SIRAB Europe GmbH
Образование: Azerbaijan İnshaat Mühəndisleri Universiteti

Handelsregister	necht
England	Azerbaïdjan
Niederlande	Azerbaïdjan
Deutschland	Azerbaïdjan
Italien	Azerbaïdjan
Frankreich	Türkei
Letland	Ukrain
Litauen	Türkei
Letland	Ukrain

Sirab Europa GmbH

Mehdi Khalibeyli
Geschäftsführer

SIRAB Europa GmbH
Rösrather Str.2/16
D-51107 Köln, Deutschland

Landwirtschaft,
Lebensmittel,
Import und Export

home: www.sirab.eu

Tel: +49-221-
Mobil: +49-151-
Fax: +49-221-
E-mail: info@sirab.eu

Azərbaycanda heç bir siyasi fəaliyyəti olmayan, amma kriminal işlərlə məşğul olan cinayətkarların yerləşdirilməsini təşkil etdiyini, Avropada əsl siyasi mühacirlərə qarşı banda, kriminal qruplaşma formalaşdırıldığını bildirir. Etik qaydalara görə bəzi məsələləri açıqlamadığını de-

yən L.Məmişov aidiyyəti qurumlara zərurət yaranarsa, hər şeyi çıllaqlığı ilə təqdim edə biləcəyini vurğulayır.

Yazıda ən çox diqqət çəkən hissələrdən biri də budur ki, Mehdi Xəlilbəyli 2014-cü ildə təsis etdiyi "Sirab Europa" şirkətinin təsisçisi və eyni zamanda

V.Talibovun biznes ortağıdır. Məmişovun iddiasına görə, Avropadan Azərbaycana, eyni zamanda Azərbaycandan Avropa-ya export və import işləri ilə məşğul olan bu şirkətin bütün yük məşinləri heç bir maneə görmədən Azərbaycandan keçib gedir. "Əgər bu adam doğurdan da siyasi mühacir və müsavətçidir, o zaman Talibovlar ailəsi ilə hansı biznesi ola bilər. Yox, əgər əksidirsə, o zaman bu adam Müsavat Partiyasında nə gəzir?" - deyir sualı edir.

L.Məmişov "Sirab Europa GmbH"-nin yük daşımaqları həyata keçirdiyi ölkələrin adlarını yer aldığı screen də paylaşmış. Eyni zamanda, o, Müsavatın Avropa Koordinasiya Mərkəzinin Almaniya- da təsis konfransında iştirak edərkən M.Xəlilbəylinin ona təqdim etdiyi vizit kartını da yazısının içərisində qeyd edib. Həmin vizit kartının üzərində M.Xəlilbəylinin "Sirab Europa GmbH"-nin təsisçisi olduğu göstərilir.

Jurnalist bildirir ki, bu adam siyasi mühacir, Müsavat Partiyasının üzvü və Müsavat Avropa Koordinasiya Mərkəzinin (AKM) rəhbərliyində təmsil oluna-oluna, belə rahat, açıq-aşkar şəkildə "Sirab" şirkəti ilə əməkdaşlığını gizlətmir, əksinə, fəxrle yeni tanış olduğu insanlara öz vizit kartını təqdim edir. L.Məmişov izi itirmək üçün M.Xəlilbəylinin www.sirab.eu ttp://www.sirab.eu saytını bağladığını vurğulayır.

Mühacir Müsavat Partiyasını təcili tədbirlər görməyə çağırır. O, M.Xəlilbəylinin Müsavat AKM-dən, eyni zamanda, partiya üzvlüyündən kənarlaşdırılmasını və bu haqda Müsavat Partiyasının rəsmi məlumat yaymasını tələb edir.

Yazıda adı keçən Mehdi Xəlilbəylinin mövqeyini öyrənmək üçün onun facebook ünvanına mesaj yazdıq. Gün ərzində o, mesajı oxumadı. İstənilən halda, həm M.Xəlilbəylinin, həm də "Sirab" şirkətinin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Məmur-vətəndaş münasibətlərində "canlı yayım" nümunəsi...

Ekspertlər sosial media üzərindən olan virtual görüşlərə üstünlük verilməsinin faydalı olacağı fikrindədir...

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin (DMX) rəisi Vüsal Hüseynov facebookda canlı yayımla gördüyü işlər barədə hesabat verib, eyni zamanda, vətəndaşların suallarını cavablandırması ictimaiyyət tərəfindən müsbət qarşılanıb. Belə ki, DMX rəisi bir saatdan çox vaxt ərzində sosial şəbəkə istifadəçiləri ilə ünsiyyətdə olub, onları maraqlandıran müxtəlif suallara cavab verib.

Vüsal Hüseynovun təşəbbüsü sosial şəbəkə istifadəçilərinin böyük rəğbət ilə qarşılanıb və şərh yazanların çoxu bu addımı alqışlayıblar. Canlı yayıma 20 minə yaxın istifadəçi baxıb ki, bu da Azərbaycanda sosial şəbəkə yayımları üçün yetərinə yüksək göstərici sayılır. Bundan başqa, canlı yayıma 1000-dən çox bəyənmə gəlib, 245 nəfər paylaşmış, 525 nəfər isə şərh yazmış. Belə bir uğurlu təcrübənin digər məmurlar tərəfindən də həyata keçirilməsi hazırda əsas müzakirə mövzusu.

Mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşən Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz də vurğulayıb ki, məmurlar rayonlara səfər edib məhdud sayda şikayətçi dinləməkdənsə, canlı yayımda minlərlə insanın suallarını cavablandıraraq, problemlərini dinləsə daha yaxşı olar: "Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi Vüsal Hüseynovun "Facebook"da canlı yayımda verdiyi cavablardan və açıqlamalarından da yalnız sual verənlər yox

Vüsal Hüseynov

, minlərlə digər vətəndaşlar da faydalanıb. Tez-tez eşidirik ki, nazirlərin və digər mərkəzi icra orqanları rəhbərlərinin regionlarda vətəndaşlarla görüşü keçirilir. Hamı bilir ki, əsasən qabaqcadan bəlli "şikayətçilər" müəyyən olunur. Nazirliyin əməkdaşları, TV-lər və media regiona ezam olunur. Rayonların icra hakimiyyətləri, həmin qurumların regiondakı qurumlarının bütün resursları səfərbər olunur. Naziri qarşılamaq və yola salmaq üçün hazırlıqlar görülür. Xeyli vəzifəli şəxslərin, idarə müəssisə əməkdaşlarının və adi vətəndaşların da vaxtı və resursları sərf olunur. Nəticədə, 5-10 nəfər qabaqcadan hazırlanan "şikayətçilərin" şikayətləri dinlənir və müvafiq tapşırıqlar verilir. Bu iki görüş formatını müqayisə etdikdə belə qənaətə gəlmək olar ki, dəfələrlə qeyd etdiyimiz kimi 2-ci format özünü doğrultmur. Resurslar mənəfsiz yerə xərclənir. Of-

layn görüşlərdən, hətta deyərdim ki, regionlar xeyli ziyan çəkir. Rəhbər şəxslərin və onların tabeliyində olanların da zamanı əhəmiyyətsiz yerə xərclənir. Səmərəlilik və faydalılıq isə olduqca azdır".

O.Gündüz bu mənada məmurlarla vətəndaşlar arasında onlayn görüşlərin daha effektiv olacağını qeyd etdi: "Odur ki, hazırda "optimallaşdırma və idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, büdcə vəsaitlərinə qənaət" məqsədilə aparılan islahatlar çərçivəsində vətəndaşlarla görüşün daha effektiv və çevik mexanizmlərinin yaradılmasına, sosial media üzərindən olan görüşlərə üstünlük verilməsi də faydalı olardı. Bununla bağlı hökumət tərəfindən müvafiq qərar verilməsi, qabaqcadan rəhbər şəxslərin məcburi onlayn görüş qrafiklərinin müəyyən edilməsi də vacibdir".

Milli Məclisin deputatı Fəzail Ağamalı da "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bil-

dirdi ki, Vüsal Hüseynovun bu yanaşması çox faydalıdır: "O, miqrasiya ilə bağlı mövcud olan problemləri, sual yaranan məsələləri birbaşa canlı yayımda virtual qaydada müzakirəyə çıxartdı. Həlli mümkün olan məsələlər həllini tapdı, mümkün olmayanlarla bağlı da izahat verildi. Hesab edərəm ki, Vüsal Hüseynov indi cavab verə bilmədiyi məsələləri də gələcək fəaliyyətində mütləq nəzərə alıb, onları da aradan qaldırmağa səy göstərəcək. Bu çox yaxşı bir nümunədir. İndi internet əsridir, bir çox hallarda əziyyət çəkib, vəsait xərcləyib rayonlara getməyə, bir rayonun mərkəzində olub digər rayonların sakinlərinin oraya gəlməsinə ehtiyac yoxdur".

Deputatın sözlərinə görə, virtual olaraq internetin, sosial şəbəkənin imkanlarından istifadə edərək bu cür görüşlərin keçirilməsi daha effektiv nəticə verə bilər: "Mən bunu təqdir edirəm, alqışlayıram. Digər yüksək səviyyəli məmurlar da bu cür təcrübədən istifadə edə bilərlər. Zərurət olarsa, ehtiyac duyularsa rayonlara da getmək, canlı təmaslar da keçirmək olar. Onun da tamamilə üzərindən xətt çəkmək olmaz. Paralel olaraq sosial şəbəkələrin verdiyi imkanlardan istifadə edib çoxsaylı suallara cavab vermək olar. Bu həm də ölkə prezidentinin son dövrlərdə struktur dəyişikliyinə aparılması, elektron hökumətin yaradılması və onun imkanlarının genişləndirilməsi ilə bağlı ortaya qoyduğu siyasətin məntiqinə söykənir. Bu cür təcrübə davam etdirilməlidir".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA, "Yeni Müsavat"**

Kanada şirkəti Azərbaycanda əməliyyatlar üçün vəsait cəlb edib

Kanadanın "Zenith Energy" şirkəti Azərbaycanın quru yatağında qazma işləri üçün vəsait cəlb edib.

"Report" xəbər verir ki, şirkət Kanada və Böyük Britaniyada səhmlərdən 607 min funt-sterlinq əldə edib.

Vəsait Azərbaycandakı əməliyyatlarda investisiyanı artırmaq və ümumi işlərə yönəldiləcək.

Qeyd edək ki, 2016-cı il

martın 16-da Bakıda SOCAR və "Zenith Aran Oil Company Ltd." şirkətləri arasında "Muradxanlı-Cəfəri-Zərdab" neft yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında (PSA) saziş imzalanıb. Saziş Azərbaycan Milli Məclisi tərəfindən iyunun 14-də ratifikasiya olunub. Yataqlardan hasilat avqustun 11-də başlanıb.

"Zenith" şirkəti 80%-lik, bütünlükdə SOCAR-a məxsus ortaqlar isə 20%-lik iştirak payına malikdir. Saziş 25 il müddətində qüvvədə olacaq, sazişin əlavə olaraq 5 il uzadılması ehtimalı da nəzərə alınıb. Yataqların ümumi sahəsi 642,4 kv. km ərazini əhatə edir.

Toyuq oğrusu susur, büdcə oğrusu dirəşir

Xalid KAZIMLI

Bu işlər belədir: hindən qonşusunun toyuğunu oğurlayıb tapmaq, tutmaq, günahını boynuna qoymaq, cəzalandırmaq mümkün olur, amma bankdan, büdcədən milyardları çırpışdırmanın günahını sübut etmək olmur.

Birinci "peşmanam, günahımın cəzasını çəkməyə hazırım" deyir, ikinci müqavimət göstərir, "heç bir günahım yoxdur, mənə şərhləyirlər, qisas alırlar, bu siyasi sifarişdir" deyir.

Toyuq oğrusu yetim adamdır, əlacsızdır, bir kimsəsi yoxdur, maksimum cəza kəsilsə də, boyun əyib gedir, bank oğrusu arxalıdır, sərəncamında güclü vəkillər, gizli şəkildə dəstək verən ortaqları, dostları var, ona görə də dirəşir.

Bu, çoxdan bəlli həqiqət Beynəlxalq Bankın sabiq sədri, hazırda həbsdə olan Cahangir Hacıyevin məhkəmə prosesi zamanı bir daha üzə çıxdı. Cahangir müəllim təqsirini boynuna almaq istəmir, başqalarını suçlamağa çalışır.

Onun dediyindən belə çıxır ki, mənim sədiyi dövlət vəsaitinin miqdarı 15 milyard deyil, çünki bankda bu qədər pul olmayıb, istintaq rəqəmləri şişirdib.

Əslində, o, bir az da dərinə getsə, bankdan bir manat da mənim sədiyini deyə bilər.

Bəs ölkəmizdə xərclənən milyonlar, Londonda daşınmaz əmlakla, zövq və əyləncələrə sərf olunan çuval-çuval pulların mənbəyi nədir? Yoxsa aylıq məvacibdir?

Bank oğruları, iri korrupsionerlər o qədər ötkəm və sital adamlardır ki, hətta bunu da iddia edə bilərlər: bu varidatın hamısı qanunidir, halal yolla qazanılıb, heç bir mənim səməyə, maxinasıyaya yol verilməyib.

Əlbəttə, müdrik atalar bu durumun tərifi yüz illər öncədən veriblər: "Tutulmayan oğru, xandan, bəydən doğru".

Ancaq bu oğrular tutulub axı, özlərini niyə "xandan, bəydən doğru" kimi qələmə verməyə çalışırlar və buna kim inanacaq?

Təbii ki, bu ölkənin bütün yetkin və şüurlu vətəndaşları iri şəhər və qəsəbələrdə gördükləri 5-10 milyonluq villaların, şadlıq saraylarının, küçələrdə şütüyən 200-500 minlik lüks avtomobillərin və sair bahalı əmlakların tam ekseriyyətinin hansı pullarla başa gəldiyini əla bilirilər.

Hər kəs bilir ki, bütün bu görünən və görünməyən varidatlar çetiri bütün ölkəyə kölgə salmış korrupsiya ağacının meyvələridir. Fəqət hər kəs "tutulmuş oğrular"ın adını hallandırır, tutulmayanlar isə öz işlərinin başındadır.

Söz yox, onların da heç birinin sabaha zəmanəti yoxdur. Bir gün onların da torbaları tikilə bilər, ya da özlərini ağıllı aparmasalar, bəzi qırmızı xətləri keçsələr, əmlaklarının tam olmayan siyahısı qəzet və saytları bəzəyər.

Son dövrlərdə dövlət büdcəsinin amansızcasına talanması prosesi bir az səngisə də, hər halda "dişi qana batmış canavarlar" özlərini ac qoymurlar.

Bu yaxınlarda bir məlumatlı şəxs dövlət büdcəsinin necə talandığına dair bir faktdan danışdı. Dünya bazarında qiyməti 3 milyon dollar olan bir avadanlığı (qurğu, cihaz) 12 milyon dollara alıb ölkəmizə gətiriblər. Daha dəqiqi, inventar 3 milyona alıb, 12 milyona sənədləşdiriblər. Aradakı 9 milyonluq fərq isə maxinasıyanı edənlər arasında bölüşdürülüb.

Bu, yüzlərlə faktdan yalnız biridir. Bu, o deməkdir ki, dövlətin büdcəsi bu sayaq kapilyar əmcəklər vasitəsilə əmildikcə əmilir.

Nəticədə ölkədə oğurluq pulu xəzəl kimi küleyə sovrular və övladının təhsil haqqını ödəməyə pul tapmayanlar kimi iki sosial zümrə əmələ gəlir. Halbuki dövlətin büdcəsi talanmasa və onda artıq kapitalar yığılsa, sosial (təhsilə, səhiyyəyə) sferaya ayırmaların həcmi artar, nəticədə zümrələr arasında bu sayaq dərin uçurum, kontrast yaranmaz.

Hazırda cəmiyyətdə müşahidə olunan aqressiyanın mühüm bir səbəbi də dövlətin varidatının oğru qruplar tərəfindən tarmar edilməsidir. İnsanların çoxu həm gözləri qarşısında sellənib gedən, havaya sovrulan milyardlara həsədlə tamaşa edir, bu prosesdə iştirak edə bilmədiklərinə əsəbiləşirlər.

Sovet dönməndə belə deyildi, kiçik bir qrupdan başqa hamının maddi durumu, demək olar ki, eyni idi. İmkanlı olanlar da özlərini sadə aparmağa, varidatlarını gözə soxmamağa çalışırdılar. İndi isə harınlıq və qudurğanlıq göstəriləri beynəlxalq miqyas alıb. Azərbaycandan oğurlanan pulların səsi Londondan, Parisdən, Dubaydan, Nyu-Yorkdan, Praqadan gəlir.

Cahangir Hacıyev də deyir, mən o qədər pul oğurlamamışam. Yaxşı, sən oğurlamamısan, o oğurlamayıb, biz oğurlamamışıq, bəs bu balaca, amma varlı ölkənin milyardları hara yox olub?..

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə sabiq bankir Cahangir Hacıyev və 21 şəxsin işi üzrə proses davam edir. İş üzrə keçirilən son prosesdə Cahangir Hacıyev sərbəst ifadə verib. İttiham tərifini işlə tanış olmamaqda suçlayan sabiq bankir 4 milyard 700 milyonluq mənimsəmədə ittiham edilməsini absurd olduğunu diqqətə çatdırıb.

"Bu rəqəm bilirsiniz nə deməkdir? Azərbaycan büdcəsinə Neft Fondundan transfertləri çıxsaq, büdcənin yarısı deməkdir. Hətta niyyət olsa belə, bu qədər vəsaiti mənimsəmək mümkün deyil. 4.7 milyard Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarına bərabər rəqəmdir. Valyuta ehtiyatları 5.5 milyarddır, o vaxt 4 milyard idi. İttihamlar əsasən Moskva filialı ilə bağlıdır. Moskva filialının aktivləri 2 milyard olduğu halda, 4.7 milyardlıq mənimsəmə necə ola bilər?" deyərək, sabiq bankir sual edib.

İfadəsinin davamında bildirib ki, 2015-ci ilin martında öz ərizəsi ilə işdən çıxıb: "Biz 2014-cü ili 40 milyon xalis mənfəətlə başa vurmuşduq. Məndən sonra 2015-ci ildə 823 milyon zərər olub. 2016-cı ildə zərər 1.6 milyarda çatıb. Bunu özümdən demirəm, bankın saytında hesabat dövrünə aid rəqəmlər var. Bizim dövrümüzə aparılan yoxlama peşəkar idi. Çünki mən sədr idim, demişdim, bütün lazımı sənədlər Vergilər Nazirliyinə təqdim olunsun. Bankın əsas göstəricisi kapitaldır. Mən 2001-ci ildə İdarə Heyətinin sədri olanda kapital 2.5 milyon idi. 2015-ci ildə vəzifədən gedəndə 708 milyona çatmışdı. Banka mən ziyan vurmamışam, məndən sonra ziyan vurulub, kapital azalıb. Mənim mifik milyardlarımı axartmaq deyil. Mən dövlət qulluqçusu olmamışam. Özümün də biznesim olub. Bu işdə cinayət yoxdur. Bizə qarşı konkret sübut-dəlil ortaya qoyulmayıb. Qanunla kreditin üstünə faiz gəlib tələb etmək olmaz. Bu işdə üstünə dəbbə pulunu, hələ devalvasiyanı da gəlib, rəqəmləri şişirdiblər. Mənim vaxtımda Beynəlxalq Bankın aktivləri 7 milyard idi. Dövlət təşkilatlarına, bir də "Akkord"a verilən kreditləri çıxsaq, cəmi 2 milyard qalırdı. Tutaq ki, Cahangir Hacıyev pis menecer olub, dağıdıb, axı bu halda da 2 milyardan artıq dağıtmaq olmazdı. Bankdan 2 milyard gedibse, bizdən sonra dövlətdən niyə 12 milyard aldılar? Hanı bu vəsait? 1.5 milyard Neft Şirkətinə kredit verilib, sonra silinib. Bəs qa-

Cahangir Hacıyevin məhkəmədə özünü təmizə çıxarmaq cəhdi və talan edilən milyardlar...

Beynəlxalq Bankın sabiq rəhbəri ifadəsində deyir ki, suçsuzdur; bəs həyat yoldaşının Londonda xərclədiyi milyonlar, aldığı malikanələr, içdiyi bahalı şərablar hardandır?

lan 8 milyard hardadır? Əsl cinayət budur. Bu milyardların yoxa çıxması bizdən sonra olub. Bizi ittiham etməklə, cinayətləri bizim üstümüzə yazmaq deyil".

"O, zəminliklə bağlı məsələlərin üstündən keçir"

Cahangir Hacıyevin məhkəmədəki fikirlərini şərh edən hüquqşünas Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat"a deyib ki, onun sözlərində müəyyən həqiqət var: "Cahangir Hacıyevin deyəndə ki, bank rəhbərliyindən gedəndə bankın 7 milyard aktivləri olub, amma hazırda onu 10 milyard oğurlamaqda ittiham edirlər, "bu necə ola bilər" sualını verir. Əvvəlki açıqlamalarında "AzMeCo" metanol zavoduna hansı şərtlərlə zəmin dayandıqlarını demişdim. "AzMeCo"ya görə "Bank VTB"yə qarantıya vermişdik. Belə hallar da çox olub. Yəni əvvəl gündən bildirdi ki, "AzMeCo" "Bank VTB"dən aldığı 20 milyon dolları qaytarmayacaq. Həmin kredit məsələsi belə olmuşdu ki, 2011-ci ildə "AzMeCo" metanol zavodu "Bank VTB"dən 20 milyon dollar kredit götürmək istəyirdi. Nizami Piriye bankdan 20 milyon dollar kredit istəyirdi. Lakin ona kredit verilməsi üçün qarantıya lazım idi. O dövrdə Beynəlxalq Bank həmin qarantıyanı vermişdi. Halbuki Beynəlxalq Bank belə bir riskli işə nəinki 20 milyon dollar, heç 200 dol-

lar belə kredit verməməli idi. Piriyevin layihəsi sırf kredit almaq üçün idi. Nizami Piriye kimilər də kredit oliqarları idi. Krediti alıb mənimsəyəcəkdi. Bu əvvəldən məlum idi. "Bank VTB"yə Cahangir Hacıyev 1 il müddətinə qarantıya verdi. Beynəlxalq Bank "AzMeCo"ya zəmin dayandı, 20 milyon dollarlıq kreditin qaytarılmasını faktiki öz üzərinə çəkdi. 1 ildən sonra əlbəttə ki, "AzMeCo" krediti qaytarmadı. 20 milyon dollar beləcə Beynəlxalq Bankın borcuna çevrildi və "Bank VTB" həmin pulu Beynəlxalq Bankdan aldı. Sonradan eyni sxemlə "AzMeCo" Beynəlxalq Bankın zəminliyi ilə ən müxtəlif xarici banklardan da 100 milyon dollarla kredit alıb! Bildiyim qədər tək "AzMeCo"nun Beynəlxalq Bankın zəminliyi ilə 400 milyon dollarlıq krediti olub. Həmin kreditlər verilməmişdən geri qayıtmayacağı da bilinib. Bu tək mənim şahidim olduğu 1 epizod üzrə kredit verilməsinin təfərrüatıdır.

Cahangir Hacıyev deyəndə ki, 2 milyard kredit verməmişəm, o, zəminliklə bağlı məsələlərin üstündən keçir. Yəni 2 milyardlıq kreditlə yanaşı, 10 milyardlıq zəminlik müqaviləsi haqda danışmalı olsada, bunun üstündən keçir. Verilən zəminlik kredit portfelinə daxil deyil. Çünki bankdan həmin müqavilə

bağlanarkən pul çıxmır. Sonra zəmin dayandıqları zavodların sahibləri, ayrı-ayrı iş adamları kreditlər üzrə pul ödəməyəndə, avtomatik kredit müqavilələri üzrə öhdəliklər zəminin üzərinə transfer olunur və bankın kredit portfelinə daxil olurdu.

Yeni Beynəlxalq Bank kredit verməyib deyərək balansında aktiv kimi görünür, balans arxasında görünür. Əgər Nizami Piriye kredit aldığı bankın kreditini qaytarmayırsa, Beynəlxalq Bank həmin krediti qaytarmaq məcburiyyətində qalır və həmin kredit aktivə gəlir. Beynəlxalq Bankın belə qarantıyaları çox olub. Cahangir Hacıyev postunu təhvil verəndə mümkündür ki, bank mənfəətdə olsun, sonrası isə qarantıyalar aktivə çevrildəndə mənfəət də qarantıyaların ödənməsinə gedib. Bu baxımdan Cahangir Hacıyev bu məsələlərin üstündən sükutla keçir".

"Cahangir Hacıyev demək istəyir ki, yaxşı, mən bu işləri görürdüm..."

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli deyir ki, Beynəlxalq Bankın yarıdan çoxu dövlətə məxsus olduğu üçün dövlətin bütün əməliyyatları həmin bank üzərindən gerçəkləşdirilib: "Təqaüdlərin, maaşların verilməsi, həmin kartların təmin olunması, dövlət xətti ilə alınacaq istənilən məhsulların və digər sifarişlərin icrası əsa-

sən Beynəlxalq Bank vasitəsi ilə həyata keçirilirdi. Xarici və daxili əməliyyatlarda əksər layihələr üzrə operator rolunu oynayırdı. Ona görə də vəsait çatışmazlığı problemi də yox idi. Sadəcə həmin vəsaitin ölkədən çıxarılması zamanı başqa nəzarətədi orqanlara reaksiya verməli idi. Amma bu şəxsin kifayət qədər imkanları var idi ki, maksimumu var idi ki, maksimumu Beynəlxalq Bankın Moskva filialı açılarda 2 milyon nizamnamə kapitalı olması mümkündür. Çünki Moskva filialı 100 milyonlarla kredit veribse, onun 2 milyon aktivinə necə ola bilərdi?"

binatı, tikinti kombinatı və s. daxil olmaqla 20-dən çox layihə Beynəlxalq Bankın vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilib. Amma əslində həmin zavod, fabrik, kombinatların tikintisinə Beynəlxalq Bankdan ayrılan vəsaitin heç 20 faiz xərclənməyib, 80 faizdən çoxu mənimsənilib;

8. Hacı İbrahim Xəzər adalarına 600 milyon manatdan yuxarı "kredit ayrılıb", amma əslində heç 100 milyon manat xərclənməyib, kredit mənimsənilib.

9. Cahangir Hacıyevin yaxın dostu Dünyamin Xəlilovun idarə etdiyi 40-dək iri şirkətlər, zavod, fabrik və kombinatların

"Milyardlarla dollar məbləğində kreditlər Moskvada əksər hallarda..."

"Güzeran" Sosial Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Qadir İbrahimi isə Cahangir Hacıyevin fikirlərinə münasibət olaraq bu arqumentləri yada salaraq:

1. Xarici maliyyə institutlarından cəlb olunan milyardlarla dollar məbləğində kreditlər Moskvada əksər hallarda adı olub, əslində mövcud olmayan layihələrin veksellərinin alınması üçün köçürülüb. Buradan isə ofşor zonalara göndərilərək iz itirilib, beləliklə də mənimsənilərək nəğdləşdirilib;

2. Abxaziyada tikinti layihələri, zavodlar və yol infrastrukturunu adı ilə bir neçə yüz milyon dollar mənimsənilib;

3. Təkcə Albaniyada neftayırma zavodunun tikintisi adı ilə 300 milyon dollardan çox vəsait mənimsənilib;

4. Cahangir Hacıyev hətta Əfqanıstana da "investisiya" qoyurmuş. Burada neftayırma zavodu adı ilə milyonlar mənimsənilib;

5. Qazaxıstanda neft yataqlarının işlənməsinə 100 milyonlarla dollar vəsait xərclənib və silinib;

6. Afrikada qızıl zavodu tikintisi adı ilə milyonlar silinib;

7. İntertekstil toxuculuq kombinatı, Şüşə zavodu, Kağız kardon məhsulları zavodu, Fındıq zavodu, Şəkildə et kom-

qurulması üçün rəsmiləşdirilən vəsaitlərin 80 faizindən çoxu mənimsənilib;

10. 7 il əvvəl Britaniyanın Virgin Adalarında mənzillənən bir şirkət Londonun qərbində Harrods alış-veriş mərkəzinin yaxınlığında bir evə 11.5 milyon funt (15.13 milyon dollar) ödəyib. Ali Məhkəmə dinləmələrində evin sahiblərinin Zamiyə Hacıyeva və onun həyat yoldaşı Cahangir Hacıyev olduqları aşkara çıxıb. 2013-cü ildə Zamiyə Hacıyevanın nəzarət etdiyi başqa bir şirkət Berkshire qraflığında, Ascot kəndinin yaxınlığında təmtəraqlı qolf klubu almaq üçün 10 milyon funt (13.15 milyon dollar) xərcləyib. O, son 10 il ərzində Harrods-da 16 milyon funt (21.04 milyon dollar) xərcləyib. Bu, 1 gündə 4000 funtdan çox xərcləmə deməkdir. Rəsmi məlumatlar kütlüyün "Harrods"un bahalı avtomobil parkında iki xüsusi yerə sahib olub. Bunlar Böyük Britaniya hüquq-mühafizə orqanlarının aşkarladığı faktlardır.

11. London məhkəməsi Zamiyə Hacıyevanın 55 milyon dollara Gulfstream G550 jet təyyarəsini aldığına da ortaya çıxarıb".

Mərkəz rəhbəri fikirlərini "Yəqin ki, məhkəmə istintaqı bu siyahını daha da genişləndirəcək" deyərək, yekunlaşdırıb.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

Ekspertlər bildirirlər ki, dünyəvi müxalifətin sıradan çıxması, radikal islam təhlükəsi üçün zəmin yaradır. Çünki meydan boş qala bilməz və dünyəvi müxalifətin boş qoyduğu meydanı əli silahlı radikal dindarlar tuta bilərlər.

Son zamanlar dünyada İŞİD-in zəifləməsi ilə yanaşı, Azərbaycanda dünyəvi müxalifət üçün imkanlar yaranıb. Müxalifət nümayəndələri tez-tez masa arxasında toplaşaraq müzakirələr aparıb, birliklər yaradırlar.

Belə olan təqdirdə Azərbaycanda radikal islam təhlükəsi sovuşubmu?

Ekspertlər bildirirlər ki, bu cür təhlükə istənilən ölkə üçün mövcuddur. Lakin məsələlərə siyasi proseslər, yanaşmalar da təsir göstərir. Ekspertlərin fikirlərinə görə, Azərbaycanda hökumət qüvvələri çox güclüdür, baş qaldıracaq bu cür silahlı qrupları qısa zamanda zərərsizləşdirməyə qadirdir. Lakin ekspertlərə görə, müxalifət də əlovu körükləməli deyil.

Durumu "Yeni Müsavat"a təhlil edən **politoloq Mübariz Əhmədov** bildirib ki, heç kim təminat vermir ki, bu gün meydana çıxan və dünyəvi müxalifət hesab edilən şəxslərin arxasında radikal islam yoxdur: "Deyim ki, xüsusilə də Azərbaycan coğrafiyasında iş görən islam dövlətləri kifayət qədər düşünülmüş, hiyləgər siyasət aparırlar. Hesab edirəm ki, sonuncu mitinqlərin vizual baxışı oradakı vəziyyətin necə olduğunu göstərir. Mənim zəmanətim yoxdur ki, üzde qərbünlü görünən partiyaların sosial bazalarını dindarlardan for-

malaşdırması, yalnız daxildən gələn məsələdir. Eləcə də o da çox dəqiq bəllidir ki, hazırda Azərbaycan istiqamətində kifayət qədər ciddi planları reallaşdırmaq istəyən konkret dövlət var. Mənim üçün maraqlıdır ki, nə üçün müxalifət ardıcıl surətdə dinc tədbirlər keçirib, konfrans zallarında, dəyirmi masalarda toplaşıb, iqtidar nümayəndələrini dəvət etmir. İlk növbədə dünyəvi müxalifətin dirçələrək, Azərbaycanda müxalifət səhnəsini ələ almaq məsələsini nə üçün əvvəlcə zallarda müzakirə etməyib, mitinq çıxarırlar? Yönmündən asılı olaraq indiki müxalifət cəmiyyətə təminat verməlidir ki, onun prinsipləri dünyəvilikdir və o, dünyəvililiyi axıradək qorumaq gücündədir. Düşünürəm ki, bu gün ortada olan müxalifət hansısa dövlətin və ya qurumun əlində aralıq bir variantdır. Avropanı, Rusiyayı, Türkiyəni aldatmağa çalışırlar ki, Azərbaycanda ayağa qalxan var. İlham Əliyevin dövlət siyasəti, beynəlxalq aləmdə tanınması ayrıca bir parametrdir. İlk addım kimi ola bilər ki, bunu neytrallaşdırsınlar, sonra isə özlərinin istədikləri adamı hakimiyyətə gətirsinlər. Bu baxımdan hesab edirəm ki, indiki müxalifətin mitinq etməsi, ələ özünün özünə qarşı aşağılayıcı münasibət göstərməsidir. Müxalifət zəmanət verməlidir ki,

Azərbaycanda radikal islam təhlükəsi sovuşdumu?

Politoloq: "Müxalifət zəmanət verməlidir ki, başladığı bütün prosesləri nəzarət altına ala biləcək"

başladığı bütün prosesləri nəzarət altına ala biləcək".

Politoloq bildirib ki, dünyada bu istiqamət üzrə vəziyyət heç də yaxşı deyil: "MDB məkanında inqilab olan ölkələrə baxmaq lazımdır ki, onlarda sabitlik, xalqın xoş gürəranı varmı? Eləcə də

2005-ci ildə Qırğızıstanda da "Tülpan inqilabı" oldu. İndi Qırğızıstanda da geriləmə baş verir. Gürcüstanda da 6 aydan bir hakimiyyət dəyişir. Biz görürük ki, Azərbaycanın əli Gürcüstanın üstündə olsa da, orada iqtisadiyyat sürətlə geri gəlir. Ermənistandakı vəziyyətə

də baxmaq olar. Görürük ki, orada da artıq Paşinyanın müddətini sayırlar. Nikol Paşinyan Ermənistanın ictimai mühiti üçün müvəqqəti şəxsdir. Sadəcə olaraq mübahisə gədir. Biri deyir ki, 2 il gözləyəcəyik, digəri deyir ki, mart ayında bu şəxs devrilməlidir. Harada ki, qeyr-sabitliyə doğru addımlar var, orada xalq cəmiyyət bərabər vəziyyətə düşüb. Ona görə də istərdim ki, dünyəvi müxalifətin Azərbaycanda dirçəlib, müxalifət kürsüsünü əldə etməsi üçün planı olsun. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi müzakirə üçün təşəbbüs olmalıdır. Şəxsən mən, həmin müzakirələrdə iştirak etməyə hazırım. Eldə bir məsələ var ki, müqəddəs yer boş qalmaz. Azərbaycanda müxalifətin yeri boş qalmayacaq. Əgər bu gün dünyəvi, demokratik vətəndaş cəmiyyətlərinin prinsipi əsasında hərəket edən müxalifəti sıxışdırıb,

çıxaracağıqsa, onun əvəzində dindarlar gələcəklər. Dindarların hərəketi isə bir dəfə olacaq. Yeni dindarlar hakimiyyəti yalnız bir dəfə ələ keçirirlər. Dünyanın heç bir yerində müsəlmanların, radikal islamçılardan hakimiyyəti ələ alıb, sonra kimsə verməsi halı görünməmiş olaydır. Misir təcrübəsini diqqətlə öyrənməliyik. Orada da kifayət qədər ciddi problemlər var. Radikal dindarlar hakimiyyəti ələ aldıqdan sonra onlardan bunu geri qaytarmaq mümkün olmur. Onlar bütün vətəndaş cəmiyyətinin, dünyəviliyin düşmənidir. Bu gün mitinq keçirib hansısa dövlətə bağlı radikal qüvvələri hakimiyyətə gətirsələr, onların başları birinci də kəsilməyə, ikinci kəsilməyə. Ona görə də çox ciddi vəziyyətdir. Bu barədə ciddi müzakirələrin aparılmasına ehtiyac var".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Rusiya NATO-nun ona doğru genişlənməsinin önünü kəsə bilmir

Elxan Şahinoğlu: "Makedoniyanın NATO üzvlüyündən sonra Ukraynanın və Gürcüstanın şansı artır"

Dünyanın ən güdrətli hərbi bloku olan Şimali Atlantika Alyansının (NATO) sıraları genişlənir. İki gün öncə NATO-nun Brüsseldəki iqamətgahında Makedoniya dövlətinin bu hərbi təşkilata qoşulması barədə protokol imzalanıb. Makedoniya NATO-nun 30-cu üzvü olur. 29 daimi NATO ölkəsi alyans adından sənədə imza atıb. Makedoniya tərəfdən isə tədbirdə xarici işlər naziri Nikola Dimitrov iştirak edib.

Merasimdən əvvəl NATO-nun baş katibi Cens Soltenberq alyans ölkələrindən müqaviləni tez ratifikasiya edəcəklərinə inandığını və "NATO-nun qapılarının alyansın ideali olan demokratiyanı bölüşənlər üçün həmişə açıq" olacağını vurğulayıb.

Müqavilə hələlik ratifikasiya olunmayıb, lakin onun sözlərinə görə, Makedoniya alyansın tədbirlərində dəvət olunmuş tərəf kimi iştirak edə bilər.

Makedoniya artıq iki proqramda iştirak edir. O, 1995-ci ildən "Sülh naminə tərəfdaşlıq", 1999-cu ildən isə NATO-ya üzvlüyə hazırlıq proqramlarında iştirak edir. Makedoniya hərbiçiləri NATO-nun Əfqanıstan və Kosovodakı əməliyyatlarına dəstək olub.

Qonşu ölkə ilə ad üstündə mübahisəsi olan Yunanıstan uzun müddət Makedoniyanın NATO-dakı üzvlüyünə mane olub. Yuqoslaviyanın dağılmasından sonra Makedoniya yarandığı gündən Yunanıstan ölkənin adını dəyişmək üçün ısrar edib. O, bu adda ölkənin yalnız biri və yalnız onun ərazisində mümkünlüyünü bildirib.

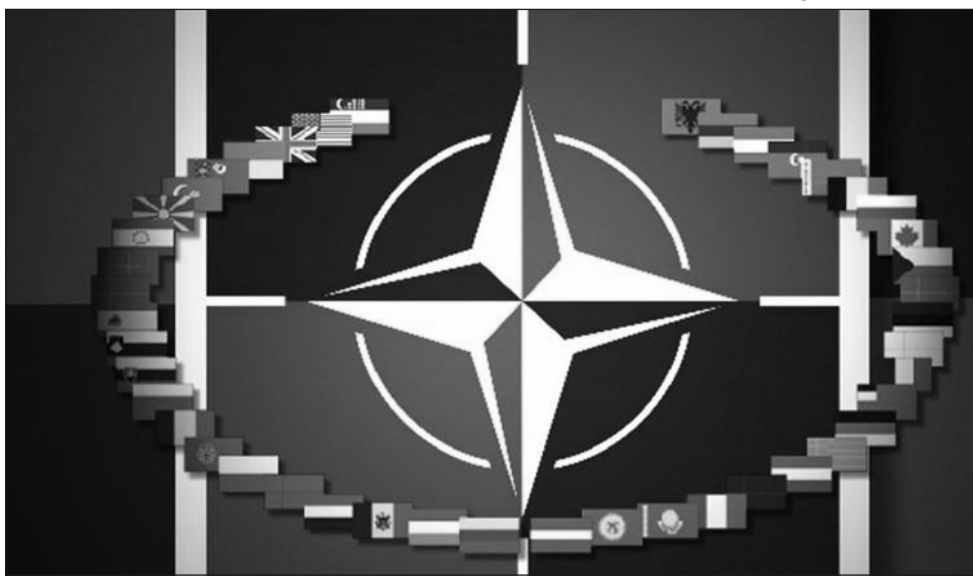
2018-ci ilin iyununda Makedoniya və Yunanıstan baş nazirləri Zoran Zoyev və

Aleksis Tsipras tarixi müqaviləyə imza atıblar. Müqavilədə bildirilir ki, Makedoniya adını dəyişsə Yunanıstan onun NATO-ya və daha sonra Avropa İttifaqına qoşulmasına mane olmayacaq. Bu razılıq imzalanandan sonra NATO Makedoniyayı təşkilata qoşulmağa çağırıb.

2019-cu ilin yanvarında Makedoniya parlamenti rəsmi olaraq ölkənin adının Şimali Makedoniyaya dəyişdirilməsini təsdiqləyib. Bu isə keçmiş Balkan respublikasına Avropa İttifaqı və NATO-ya yolunu açıb.

Rusiya öz maraqları çərçivəsində dəfələrlə ölkənin adının dəyişdirilməsini və Makedoniyanın Çernoqoriyanın ardından NATO və Avropa İttifaqına qoşulmasına qarşı olub. Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyi Makedoniyanın adının dəyişdirilməsini "Skopyeni NATO-ya sürükləmək üçün xaricdən ölkənin süni şəkildə adını dəyişdirmək" adlandırıb. Rusiya tərəfi həmçinin bu prosesin "Makedoniya qanunvericiliyinə zidd şəkildə" aparıldığını və əhəlinin əksəriyyətinin fikrinin nəzərə alınmadığını bildirib.

Rusiyanın yaxınlığındakı daha bir ölkə - Ukrayna da NATO-ya üzv olmağa yaxınlaşır. Fevralın 7-də Ukraynanın Ali

Radasi ölkənin Konstitusiyasına dəyişiklikləri qəbul edib. Bundan sonra Konstitusiyanın preambulasında yer alan müddəə "Ukrayna torpaqlarında vətəndaş razılığını möhkəmləndirilməsi naminə Ukrayna xalqının Avropa xalqları ilə oxşarlığını, Avropa və Avroatlantik kursun dönülməz" olduğunu təsdiq edir.

Ukraynanın Avropa və NATO kursu qanunu prezident Pyotr Poroşenko tərəfindən parlamentə təqdim olunub.

Ukrayna hökuməti gələcəkdə ölkəni Avropa İttifaqı və NATO-nun tamhüquqlu üzvü görmək istəyir. Lakin Avropa İttifaqı və NATO Ukraynanın alyansa qoşulması və bunun nə zaman olacağı barədə hələ də dəqiq məlumat verməyib.

Ukrayna və NATO arasında əlaqələrin əsası rəsmi olaraq 1992-ci ildə Ukrayna Şimali-Atlantika Şurasına qoşulduğu zaman qoyulub. 1994-cü ildə Ukrayna MDB ölkələri arasında ilk olaraq "Sülh naminə tərəfdaşlıq" proqramına qoşulub və NATO-nu Balkanlarda dəstəkləyib.

1999-cu ilin iyunun 12-si Kosovo böhranı zamanı Ukrayna Priştinaya uçan Rusiya təyərələri üçün hava məkanını bir neçə saatlıq bağlamışdı. 2004-cü ilin aprelinde Ali Rada NATO hərbi qüvvələrinin Ukrayna ərazisinə sərbəst girişinə dair qanun qəbul edib. Hələ 2004-cü ilin aprelinde Ali Rada NATO hərbi qüvvələrinin Ukrayna ərazisinə sərbəst girişinə dair qanun qəbul edib.

2005-ci ilin aprelinde Ukraynanın hərbi doktrinasına "NATO və Avropa İttifaqının Avropadakı stabilliyi nəzərə alsaq, Ukrayna bu təşkilatlardakı tam üzvlüyə hazırlaşır" yazılıb.

ABŞ Ukraynanın NATO-ya qoşulmağını daim dəstəkləyib. Fransa və Almaniya və bir neçə Avropa ölkəsi keçmişdə buna sət münasibət bildirib.

Viktor Yanukoviçin 2010-cu ildə Ukraynada hakimiyyətə gəlməsi ilə NATO-ya üzvlük məsələsi dondurulmuşdu, lakin Ukrayna 2013-cü ilədək bütün əməliyyatlarda iştirak edən alyansın yeganə tərəfdaş dövləti olaraq qalırdı.

Petro Poroşenkonun hakimiyyəti dönəmində qəbul edil-

miş Ukraynanın hərbi doktrinasındaki son dəyişikliyə uyğun olaraq Ukrayna NATO ilə əməkdaşlığı möhkəmlətmək və 2020-ci ilədək Ukrayna ordusunun NATO üzv ölkələrinin hərbi qüvvələri ilə tam uyğunluğunun əldə edilməsini prioritet hesab edir. İki gün öncə Konstitusiyada edilən dəyişiklik isə bu ölkənin NATO-ya üzvlüyünə ən ciddi maneələrdən birini aradan qaldıraraq olub.

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, artıq Rusiya NATO-nun ətraf ölkələrə doğru genişlənməsinin qarşısını almaqda çətinlik çəkir: "Rusiya Makedoniyanın NATO üzvlüyünə hər vaxtla mane olmağa çalışırdı. Moskva bu ölkənin rəsmilərinə qarşı həтта sui-qəsd planı da hazırlamışdı. Ancaq alınmadı.

Makedoniyanın NATO üzvlüyündən sonra Ukraynanın və Gürcüstanın NATO üzvlüyünə şansı artır. Artıq bu istiqamətdə Brüsseldən həm Kiyevə, həm də Tiflisə mesajlar göndərilir. Bu proses bir az uzun çəkəcək. Ancaq sonda həm Ukrayna, həm də Gürcüstan NATO üzvü olacaq.

Belə görünür ki, artıq Rusiya prosesin qarşısını ala bilmir. Makedoniyanın üzvlüyünün qarşısını almaq üçün bütün imkanlardan istifadə etdi, alınmadı. Gürcüstanı və Ukraynanı da buna görə parçaladı. Ancaq yenə istədiyini əldə edə bilməyəcək. Hər iki dövlət NATO üzvü olacaq. Bu, Azərbaycanın da xeyrinədir".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Çatlamış köşə

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Qürbətə deyirdin, Zülali, vətənim var,
 Ensin gözünə qarə su, Ağsu vətən oldu!"
 (xaricdən maliyyələşən şairin şeirindən sitat)

Maşallah, uca millətimizin yaradıcılıq qabiliyyəti böyükdür. Zəlzələdən sonra dövlət komissiyası yaradılıb, yardımlar ayrılarda, bunu bir daha gördük. Qabaqca dedilər, 2-3 evin divarında çatlar yaranıb, sonrakı günlərdə zərərçüdələrimizin sayı qalxıb 750 ev oldu. Hələ bunlar ilkin olaraq ayrılan 2 milyon manatın işığına yığışanlardır. Şübhə etmirəm ki, gələcəkdə pul ayrıldıqca uçan evlər çoxalacaqdır. 5-6 il qabaqkı Zaqatala zəlzələsinin dövlət büdcəmizdə, həmçinin prezidentin ehtiyat fondunda yaratdığı aftershoklar hələ davam edir. Təkan 4 olub, sən de 5 idi. 5 bal olub, çıxart 6-ya. Çıxdın beşə, vur on beşə - necə deyərlər. Bu dəqiqə zəlzələ rayonlarında istahla ağzım marçıldadan nə qədər məmur görməkdə, eşitməkdəyik. Kim evinin divarını uçurtsa, ya bir daşı böyrü üstə qoysa, onun hökumətimiz yanında hörməti də qalxır. O yeyir, bu yeyir...

Əsas odur hamımız yeyirik. Sosial dövlətdə yaşayırıq, ağılınız başqa yerlərə getməsin. İbrahim müəllim demişkən, elə götürək yaxın qonşumuz Yaponiyani. Orada Şamaxito əyalətində 90-cı illərdə zəlzələdə uçan daxmalar hələ indiyə qədər remont olunmayıbdır. Sunami gəlib bir hissəsini yuyubdur. Biz isə Sabirabadda sunamidən ziyan çəkənlərə göydəlen tikib vermişik. Balkonda qarpız əkirilər, tağı Kürə sallanır, ermənilər baxıb ağlayır.

Allah erməninin evini yıxsın, nə qədər yerlərimizi almışdılar, üstəlik Gürcüstanda heykəl qoyublar. Qazı gürcüyə biz veririk, heykəli Mumuya qoyurlar. Əcəb həyasızlıqdır. Mən təklif edərəm qisasımız amansız olsun. Hadı Rəcəbli gürcü parlamentinə deputat seçək. Yox, bu lap allahsızlıq olar, bir az yüngül cəza verək. Məsəl üçün, bu dəqiqə gürcü hökumətinin ən zəhləsi gedən adam kimdir? Ay sağ olasan: Saakaşvili. Keçmiş prezidentləri. Haqqında cinayət işi var, gəlsə tutub basmalıdırlar. İndi biz Qazaxda, Balakəndə gürcülərin görə bildiyi qəşəng bir tərənin başında Saakaşviliyə əlli-altmış metrlik heykəl qoysaq nə təhər olar? Əla olar. Heykəlin əlini də Tiflisə tərəf uzadırsan, işarə vurursan ki, bax, Mişanı götürürük. Bizim hər cür imkanımız var. Neft-qaz kəmərlərimiz, regionun lideri olmağımız, canım sənə desin, bir neçə dəne müxalifətimiz... Hansı yöndən baxsan biz güclü dövlətik. O qədər güclü dövlətik istəsək gürcü dövlət də olar.

Ancaq əlbəttə, əlimizin duzu, borumuzun qazı yoxdur. Bizim qazla qızan erməni kilsəsində əleyhimizə dua oxuyurlar. Dəli şeytan deyir bir müddət ora dəm qazı ixrac elə. Bu da qisas üsullarından biri ola bilər. Yoxsa özümüzdə qazın təzyiqi aydan-aya, ildən-ildən ilə düşməkdədir, Gürcüstana isə yüksək təzyiqlə qaz veririk. Qışın günündə qazı kəsib Lerikə-Yardımlıya göndərəsən, qalalar çığırışa-çığırışa... Təbii, biz bunu eləmərik, insafılı millətlik. Sosial dövlətik. Sözləşmə yazdım.

Rayon fəvqəladə hallar komissiyasından xahiş edirəm, bu arada mənim qəzətdəki köşmə də yardım ayırırlar. Son zəlzələ zamanı klaviaturamda çatlar yaranıb, bəzi sözlər sürüşüb, neçə hərf başıma düşüb, qansızma, sözpozma əlamətləri vardır. Hətta yazının bir hissəsi gözümə girib. Təklif edərəm, komissiya yerində, yeni gözümde araşdırma aparsın, tərəfinizdən təzə eynek almağım təmin olunsun, buna görə hamınıza minnətdaram, ayağınızın altında ölüm, ilahi, amin. Az qala yadımdan çıxmışdı, hamamda suqızdırıcısını da təmir eləməyi, ya da mümkün olsa, ehtiyat fondan vəsait ayrılma təzəsi ilə təmir olunmağımı... üzr istəyirəm, təmin olunmağı zəruri hesab edirəm. Doğrudur, bu zibilə qalmış kolonka zəlzələdən bir ay qabaq sıradan çıxıbdır, ancaq hesab edirəm, bu, gələcək zəlzələnin həyəcanı üzündən olmuşdur. Alimlərimizin araşdırmalarına görə, zəlzələdən qabaq ev heyvanları, o cümlədən hamam kolonkaları təşvişə düşür, qaçıb gizlənməyə çalışırlar.

Keçən həftə pişiyimizin bir balası da pişik qripindən ölüb, hesab edirəm, bunu da zəlzələ qurbanları qrafasına yazmaq, müvafiq kompensasiya ayırmaq haqlı olardı. İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır - Allah balanızı saxlasın.

Ötən ilin dekabr ayında keçirilən parlament seçkilərindən sonra Ermənistanın yeni rəhbərliyinin Rusiyaya reveransları göz görsə artıb. Yeni hökumətin parlamentdə təsdiqlənmə ərəfəsində olan 5 illik proqramında nələrin yer aldığı barədə ötən sayımızda yazmışıq. Həmin sənəddə ölkənin xarici siyasəti ilə bağlı əsas prioriteti qismində Rusiya ilə strateji əlaqələrin dərinləşməsi əks olunur.

"Rusiya ilə strateji və mütəfiqlik əlaqələri dərinləşdirmək bizim əsas prioritetlərimiz sırasında. Ermənistan-Rusiya münasibətləri dostluq, bərabərlik problemləri birgə səylərlə həll etmək prinsipinə əsaslanır. Hökumət Rusiya ilə hərbi əməkdaşlığı Ermənistanın təhlükəsizlik sisteminin təminatı üçün mühüm amil hesab edir" - sənəddə bildirilir. Proqramda həmçinin Ermənistanın bundan sonra da Putinin layihələri olan Avrasiya İqtisadi Birliyi və KTMT-də qalacağı və hətta bu qurumlarda "fəal və təşəbbüskar olacağı" vurğulanır.

Dünən isə məlum olub ki, Ermənistan Rusiyaya xoş gəlmək üçün daha bir jest edib: baş nazir Nikol Paşinyan Suriyaya - Bəşər Əsəd hakimiyyətinə dəstək qrupu göndərmiş. Məlumatla görə, fevralın 8-də minalardan təmizləmə, həkimlər və onların birbaşa təhlükəsizliyini təmin edən erməni mütəxəssislərdən ibarət, ümumi sayı 83 nəfər olan qrup Suriyanın Hələb şəhərinə çatıb. Bu barədə erməni KİV-ləri Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Arsrün Ovanisyan istinadən yazıb. Ermənistan mütəxəssislərinin bu ölkədə yerləşdirilməsi və təminatı məsələləri Rusiya tərəfinin dəstəyi ilə həyata keçiriləcək.

Bu faktın özü də özünü qərbyönlü sayan Ermənistanın yeni rəhbərliyinin Rusiyaya növbəti reveransıdır. Eyni zamanda, İrəvanın Suriya məsələsində Moskvanın siyasətini bütünlüklə dəstəkləməsi deməkdir. Ən əsası, belə bir gediş işğalçı ölkənin Rusiya orbitindən çıxmaq istəmədiyini, İrəvanın Kremlə sədaqətinin növbəti nümayişidir. Hansı reveranslar ki, Qərbin aparıcı paytaxtlarında yaqın ki, ciddiyyə alınacaq.

*****

Qeyd edək ki, Suriyadakı Bəşər Əsəd rejim də Moskva-yə sədaqəti ilə seçilir. O dərəcədə ki, ötən il Kremlin şübhə doğurmayan birbaşa diktəsi ilə Suriya Rusiyanın işğalı altında olan Abxaziya və Cənubi Osetiyanın müstəqilliyini

Paşinyan Əsədə dəstək göndərdi, ABŞ-dan reaksiya gəldi: "Rusiyanın vassalı..."

Suriya rejimi kimi Moskvanın təlimatlarını əsas götürmək İrəvana nə vəd edir? ABŞ Konqresindən İrəvana və Dəməşqə ortaq xəbərdarlıq mesajının pərdəarxası...

tanıyıb. Suriya müsəlman ölkələri arasında ilk ölkə, Rusiyadan sonra ikinci ciddi ölkədir ki, bu addıma gedib. Nəticədə Tiflis Dəməşqlə bütün siyasi-diplomatik əlaqələri kəsib.

Yeri gəlmişkən, məhz bu ərəfədə - Nikol Paşinyanın Bəşər Əsədə dəstək qrupu göndərdiyi vaxtda ABŞ Konqresinə Abxaziya və Cənubi Osetiyanın müstəqilliyinin Suriya tərəfindən tanınmaması şərti şəkilə qınayan qətnamə layihəsi daxil olub.

"Yeni Müsavat"ın gürcü qaynaqlarına istinadən verdiyi xəbərə görə, bu barədə konqresmen Frensis Runi dünən Vaşinqtonda olan Gürcüstanın xarici işlər naziri David Zalkaliani ilə görüşündə bildirib. Məlumatla görə, qətnamə bir daha Gürcüstanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi məsələsində ABŞ-ın qəti mövqeyini ifadə edir, Abxaziya və Cənubi Osetiyanın Rusiya tərəfindən işğalını qətiyyətlə pisləyir.

"Gürcüstan - Avrasiya regionunda sülhün və demokratiyanın yayılmasında Bir-

leşmiş Ştatların etibarlı tərəfdaşdır. Biz Rusiya Federasiyasının vassal dövləti ("client state") - Suriya Ərəb Respublikası tərəfindən Abxaziya və Cənubi Osetiya regionlarının müstəqilliyinin tanınmasını məhkum edirik", - deyərək sənəddə vurğulanır.

*****

ABŞ Konqresinin sözügedən sənədi qəbul ediləcəyi heç bir şübhə doğurmur. Azərbaycan kontekstində önəmli odur ki, onun "küləyi" Kremlin başqa bir vassalı - Bəşər Əsəd rejiminə kömək göndərən Ermənistan da deyər bilər. Başqa sözlə, bunu ABŞ-dan İrəvana və Dəməşqə ortaq xəbərdarlıq mesajı da hesab etmək mümkündür.

Xatırladaq ki, ötən ilin oktyabrında regionda, o cümlədən Ermənistanda səfərdə olan ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton Paşinyanla görüşdə Ermənistan Rusiya orbitindən uzaqlaşmaq və Türkiyə və Azərbaycanla əlaqələri normallaşdırmaq üçün konkret addımlar atmağa çağırışdı.

Bundan ötrü ilk növbədə Dağlıq Qarabağ məsələsində İrəvanın konstruktiv mövqe tutması tələb olunur - hansı məqam ki, həm Boltonun İrəvan bəyanatında, həm də bu yaxınlarda prezident Donald Trampın Nikol Paşinyana təzədən baş nazir seçilməsi ilə bağlı göndərdiyi təbrik məktubunda əskini tapıb. Tramp hətta bu məsələni Ermənistanın öz qonşuları ilə sülh şəraitində yaşaması və inkişafının əsas şərti və həyati məsələ kimi vurğulamışdı.

Nəhayət, ona da şübhə qalmır ki, İrəvan ister Rusiya ilə münasibətlərdə, istərsə də Dalıq Qarabağ məsələsində sələflərinin siyasətini davam etdirəcəyi və indiki status-kvonu saxlayacağı təqdirdə nə Amerikanın, nə də bütövlükdə Qərbin mühüm maliyyə dəstəyini ala bilməyəcək. Demək, indilikdə Moskvanın etibarlı qazanmağın yollarını axtaran Paşinyanın öz xalqına vəd elədiyi islahatlar da vəd olaraq qalacaq. İqtisadi inkişaf əvəzinə isə, Ermənistan böyük müharibə riskinə tuş gələcək...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

2011-ci ildə baş verən "Ərəb baharı"nın təsiri ilə inqilab yaşayan ölkələrdən Misir və Tunisdə son illər "sular durulmağa" başlayıb.

təyirdilər. Digər dövlət isə Şimali Yəmən idi. Hər iki dövlətdə müxtəlif quruluşlar mövcud idi. Şimalda 60-cı illərə qədər monarxiya rejimi hökm sürüb. Yəmən sonuncu diktatoru Əli

- Suriya və Yəmən neftlə müqayisədə digər ərəb ölkələri kimi zəngin dövlətlər qismində təqdim olunmur. Liviyanı desəniz, müəyyən mənada bu amilin rol oynadığını söyləmək

burada Rusiyanın mövqeyi hələ qaldı? Rusiyanın orada hərbi dəniz bazası var. Region dövlətlərindən İran, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər və digər dövlətlərin Suriyaya bu və

"Ərəb ölkələrinin faciəsini təkcə ABŞ-a bağlamaq doğru deyil"

Aida Qəmbər: "Suriya və Yəmən gələcəyi ilə bağlı proqnoz verməyə çətinlik çəkərəm..."

Əvəzində qonşu Suriya, Liviya və Yəmən kimi dövlətlərdə heyat nənki axanına düşmür, əksinə, vəziyyət daha da xoşagəlməz istiqamətdə dəyişir. Bu və digər məsələlər ətrafında BDU-nun dosenti, şərqşünas-alim Aida Qəmbərlə söhbət elədik.

- Aida xanım, Misir və Tunisdən fərqli olaraq, Suriya, Liviya və Yəməndə müsbətə doğru dəyişikliklər nə üçün yaşanmır?

- Hər ölkə öz taleyini yaşayır. Mühüm ərəb dövlətləri olmalarına baxmayaraq, adını qeyd etdiyiniz 5 ölkənin hər birinin tarixən öz inkişaf yolu olub. Bu ölkələrin eyni zamanda, bir-birindən fərqli xüsusiyyətləri var. Ona görə də onları bir forma altında təhlil etmək mümkün deyil. Suriyada bildiyimiz kimi, "Ərəb baharı"ndan sonrakı inqilab dalğası vətəndaş qarşıdurmasına, sonra da vətəndaş müharibəsinə gətirib çıxardı. Bütün bunların ardınca Suriyanın ərəb dünyasında, Yaxın Şərqdə mövqeyi nəzərə alındı və bu ölkənin probleminə xarici müdaxilələr edildi. Bu iki faktorun bir-birilə sıx bağlılığı indiki şəraitə gətirib çıxardı. Digər faktorlar da var. Amma ən önəmli budur ki, Suriyaya müdaxilə edən hər ölkənin çoxsaylı maraqları var idi. Bu da ən çox daxildəki avtoritar üsul-idarədən irəli gəlirdi. Liviyada da vətəndaş qarşıdurması başladı. Təəssüflər olsun ki, Liviyada bu proseslər vahid bir ölkənin parçalanmasının əsasını qoydu. Tarixə nəzərə salsaq, Liviyanın üç böyük bölgədən ibarət olduğunu görürük. Bu bölgələrin hərəsinin öz-özlüyündə idarəetmə forması var idi, müxtəlif qüvvələr oranı idarə edirdi. Bir-birilə təmasları da yox dərəcəsində idi. Avtoritar rejim getdikdən sonra bu hallar yenidən üzə çıxdı. Mütəxəssislər üçün bunlar belli məsələlərdir. Amma kənardan baxanlar, bu regionla maraqlananlar üçün başqa qavrama ortaya çıxır. Bizim kimi mütəxəssislər yaxşı bilirdilər ki, Liviyanı nələrlə gözləyə bilər.

Yəmənə gəldikdə, 80-ci illərin sonlarına qədər vahid Yəmən olmayıb. İki ölkə mövcud idi, biri Cənubi Yəmən idi. Orada sosializm şüarları altında SSRİ-nin köməkliliyi ilə sosializm quruluşu ölkə qurmaq is-

Abdullah Salehin dövründə birləşmə baş tutdu. Amma vahid dövlət yaransa da, müxtəlif qüvvələrin burada maraqları qaldı. O maraqların hamısının təmin olduğunu demək olmaz. Belə təlatümlü vəziyyətdə ölkənin nüfuzuna xələl gətirən qüvvələr önə çıxmağa başladı. Hərəsi öz maraqlarından çıxış etməyə başladı. Bunlar daxili siyasi böhranın göstəriciləri idi. Yəmən mühüm strateji nöqtədə yerləşməsi region dövlətlərinin Səudiyyə Ərəbistanı başda olmaqla, bu ölkəyə maraqlarını daim artırır. Ənənəvi olaraq bu dövlətlər arasında, ən çox da sərhəd ölkələri arasında münaqişələr baş verirdi. Bu tarix boyu belə olub. XIX əsrdən öncə mövcud olan quruluşların liderləri arasında ziddiyyətlər mövcud olub. Bunlar arasına düşmənilik toxumu səpəlmişdi. Yəməndə şiə çoxluğu Səudiyyə Ərəbistanı ilə əks mövqedə dayanmağın əsas şərtidir. Səudiyyə hökuməti mövcud vəziyyətdən istifadə edib Yəmənə bağlı məsələni həll etmək istəyirdi, amma bu, indiki şəraitdə çətindir. Bir faktı da deyim ki, Misir və Tunis "Ərəb baharı"na qədər strukturlaşmışdı. Bu ölkələrdə siyasi partiyalar mövcud idi, partiyaların bu və ya digər faizi parlamentdə təmsil olunurdu. Ordu çox güclü idi və dövlətin əsas dayağına çevrilmişdi. Misirdə Məhəmməd Mursini ordunun hakimiyyətdən salması və ordunun təmsilçisinin hakimiyyətinin bərqərar olması buna əyani sübutdur. Belə bir şəraitdə inkişafı təmin etmək daha asan olur, nənki avtoritar, demokratiyanın işartısı belə olmayan ölkələrdə.

- Sizcə, neft amili də bu ölkələrdə mühüm rol oynamırmı?

mümkündür. Bu məsələləri yalnız neftin üzərində qurmaq düzgün cavablara gətirib çıxarmaz. Yəmən kasıb ölkədir. Ona görə də sual yaran bilər ki, böyük dövlətlər burada nə əldə edə bilərlər? Amma strateji mövqeyi qətiyyənlə unutmaq olmaz.

- Xalqların necə, burada rolları varmı?

- Yəmən parçalanmış qəbilə tayfa strukturuna malik ölkədir. Yəmən xalqının yaranması prosesi başlamışdı, amma başa çatmadı. Bunu istisna hal hesab edirəm. Suriyada vahid dövlət mövcud idi. Burada avtoritar quruluş mövcud olsa da, ərəb millətçiliyi fonunda bu dövlət mövcud idi. Amma bu da yetkin deyildi. Məsələn, ələvilərlə sünnilərlə, xristianlarla müsəlmanlar arasındakı ziddiyyətləri misal çəkə bilərik. Lakin ərəb ideologiyasının burada yayılması demək olar, pis-yaxşı dövləti birləşdirmişdi. Muxalifətin məhv edilməsi, dağılması sirr deyil. Amma Suriya vahid mərkəzdən idarə olunurdu. Ərəb ölkələrinin hər birinin spesifik cəhətləri var. Buna görə də onların hamısını eyni gözlə, baxışla təhlil etmək, onlara qiymət vermək çox çətin olur.

- ABŞ-ın bu ölkələrlə bağlı siyasəti də mövcud vəziyyətdə önə çıxarıla bilərmi?

- Bu ölkələrdə gedən prosesləri yalnız ABŞ-la bağlamaq doğru deyil. Çünki ABŞ-dan başqa digər Qərbi ölkələrinin də burada maraqları var. Məsələn, Tunis Avropa ilə yaxın tərəfdaş olan dövlətdir. Avropa İttifaqının Aralıq dənizi hövzəsini əhatə edən böyük bir proqramı mövcuddur. Bu proqram çərçivəsində Tunisin çox böyük rolu var. Suriya ilə bağlı Amerikanın mövqeyinin bu vəziyyəti yaratdığını demək olmaz. Bəs

ya digər şəkildə müdaxilələri göz önündədir. Yəməndə Avropa İttifaqının ciddi marağı var. Amerikanın bu ölkələrdə maraqları var. Lakin ABŞ-ın gedən bütün prosesləri idarə etdiyi barədə fikirlər qəbul olunan deyil.

- Bu ərəb ölkələrinin gələcək taleyini necə görürsünüz?

- Misir və Tunis o təlatüm dövrünü keçmiş kimi görünür. Bu iki ölkədə bütün problemlərin həll olduğunu deyə bilmərəm. Misirdə ciddi şəkildə iqtisadi problemlər mövcuddur ki, hökumət bunu həll etməyə məcburdur. Tunisdə də iqtisadi problemlər var. Bu ölkədə işsizlik çoxdur, korrupsiya ləğv olunmayıb. Amma orada islamçılarla dünyəvi siyasi qüvvələr arasında müəyyən dərəcədə vətəndaş birliyi yaranmağa başlayıb. Bu, çox böyük nailiyyətdir. Yeni konstitusiyaya da bu qüvvələrin birliyi fonunda baş verib. Hesab edirəm ki, bu dövlətlərin inkişaf etmə potensialları qalır və bunun olacağına inanıram. Liviya müəyyən dərəcədə bətaqlıqdan çıxmağa cəhd edir. Düşünürəm ki, çıxa biləcək. Amma bunun nə zaman olacağı ilə bağlı proqnoz verə bilmərəm. Suriya ilə bağlı proseslərin davam etdiyini hər kəs görür. Yəmənə bağlı da oxşar proseslər davam edir. Bu proseslər ən çox Suriya ilə bağlı olacaq. Çünki bu ölkəyə müdaxilə edən, Suriyanın problemini "çözmək" istəyən dövlətlərin sayı həddindən artıq çoxdur. Düşünürəm ki, bu dövlətlərin hamısının maraqları üst-üstə düşür. Ona görə proqnoz vermək çətinidir. Digər ölkələr üçün müəyyən proqnozlar vermək mümkün olsa da, Suriya və Yəmən gələcəyi ilə bağlı proqnoz verməyə çətinlik çəkərəm.

- Bu dövlətlər öz səhvlərinə görə, yoxsa kənar müdaxilələr nəticəsində illərdə öz-lərinə gələ bilmir?

- Əvvəldə dediyim kimi, məsələyə kompleks yanaşmaq lazımdır. Daxili siyasi vəziyyətin pis olmasını, kənar müdaxilələri düşünsək, nələrsə söyləmək mümkündür. Amma istənilən halda mövcud durumu yalnız bir amillə bağlamaq olmaz. Ümid edək ki, hər şey yaxşı olacaq.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Kapitalizm dünyasında hegemon kimdir - solçular, yoxsa sağçılar?

Salvadora fələstinli daha bir solçunun prezident seçilməsi bəşəriyyətdə yeni sosializm dalğasının başladığı iddialarını artırır; **Sərdar Cəlalovlu:** "Skandinaviya ölkələrində kasıbların hakimiyyəti deyil"

Salvadora fələstinli Nayib Bukele prezident seçilib. 37 yaşlı Bukele 2012-ci ildə Nuevo-Kuskatlan bələdiyyəsindən mer seçilib. 2015-ci ildə San-Salvadorun meri vəzifəsini daşıyıb.

O, Farabundo Marti adına Milli Azadlıq Cəbhəsinin namizədi olub. Bu təşkilatın adı 1932-ci ildə qətlə yetirilmiş salvadorlu kommunist Farabundo Martinin adına bağlıdır.

Bu partizan təşkilatının nümayəndəsi, keçmiş telejurnalist Marisio Funes 2009-cu ildən bəri Salvadorun prezidenti idi. O, rəqibi olan polis şefi - Rodriqo Avilanın seçkidə dizlərini yerə qoymuşdu.

1992-ci ildən bu təşkilata fələstinli Şəfik Xandal rəhbərlik etmişdi. İndi təşkilatın daha bir fələstinli üzvü - Bukelenin prezident seçilməsi təsadüfi hesab olunmur.

Hətta 2004-cü ilin prezident seçkilərində Ş.Xandal səslərin 36 faizini alaraq ikinci olmuşdu. Nəhayət, 2009-cu ildə 49 yaşlı Marisio Funes prezident seçilir. Bu sol ideologiyanın Latin Amerikasında zəfərlərindən biri kimi də dəyərləndirilir.

Ancaq Salvador L.Amerikasında ilk sol hakimiyyət olan ölkə deyil. Venesuelada Nikolas Maduro, Boliviya Evo Morales solçu liderlərdir. Eyni zamanda Ekvadorda və Çilidə hakimiyyətdə sosialistlərdir.

Kubada solçu inqilabçıların hakimiyyətdə olduğunu bilməyən yoxdur - Raul Kastro prezidentdir. Nikaraquada isə sandinistlər iqtidara qayıdıblar. Uruqvayda da solçu prezidentdir.

Paraqvayda sol ideologiyaya meyilli Fernando Luqo 2012-də devrilib. Braziliya və Argentinada isə sol partiyalar seçkilərdə uduzublur.

Avropaya gəlincə, Portuqaliyada 1986-cı ildən bəri iki partiya hakimiyyətdə bir-birini əvəzləyir: sosialist partiyası və sosial-demokrat partiyası...

Sosial-demokratların ənənəvi güclü olduğu coğrafiya əsasən Skandinaviyadır. Danimarka, İsveç, İslandiya, Norveçdə sosial-demokratiya üstün görünür.

Asiya qitəsinə gəlincə, Çin, Vyetnam, Laos, Nepalda kommunist hakimiyyətlərdir. Afrikada isə Anqola solçuların hakimiyyətdə olduğu dövlətdir.

Almaniyada da sosial-demokratlar parlamentdə mühüm mövqə tuturlar. Fransadakı "sarı jiletli" hərəkatında ora-çəkic olan kommunist bayraqların Parisdə küçələrdə qaldırılması Avropanın bu dövlətində də sol ruhun gücünü nümayiş etdirdi.

Bununla demək olmaz ki, kapitalizm dünyasının yarisında sosialistlər hakimiyyətdədir. Çünki onların əksəriyyətinin sadəcə adı sosialistdir, özləri siyasətlərində neoliberalardan geri qalmırlar.

Sadəcə, son illərdə Qərbi ölkələrinə miqrant axını millətçiliyin alovlanmasına, seçkilərdə sağçı partiyaların daha çox səs almasına gətirib çıxardı. Çünki onlar miqrantlara qarşı sərt tədbirlər gördülməsi, onların ölkədən çıxarılması təşəbbüsü ilə çıxış edirlər.

Sovet İttifaqının süqutundan sonra hakimiyyətə yeganə olaraq Moldova kommunistləri müvəffəq olublar. 2001-ci ildə hakim partiya seçilən Kommunist Partiyası 2009-cu ilə qədər iqtidarda olub.

Azərbaycan Demokrat Partiyası (ADP) sədri Sərdar Cəlalovlu "Yeni Müsavat"a dedi ki, Salvador kimi geridəqalmış ölkələrlə Skandinaviya dövlətlərindəki sosializm fərqlidir.

ADP sədrinin fikrincə, Skandinaviya ölkələrində kasıbların hakimiyyəti deyil: "Kommunist ideologiyası ilə dövlət idarə etməklə sosial dövlət anlayışı ayrı-ayrıdır. Bu gün solçuluq dünyada siz deyən qədər geniş yayılmış ideologiya deyil.

Əsrin əvvəllərində sosialistlər dünyada hegemon idilər, Sosin-tern var idi. Sosial ədalətli Skandinaviya dövlətləri prioritet hesab edirlər, ideologiya kimi qəbul etmirlər.

Kasıb ölkələrdə sosial dövlət yaratmaq olmur, sosialist dövlət resursu böyük dövlətlərdə qurulur. Azərbaycan isə sol ideyanın hakim olduğu dövlətdən çıxıb, indi onları yenidən iqtidara gəlmək şansları yoxdur".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda ölümcül virus yayılması iddiası

Səfayə Əhmədova: "Ölkədə leptospiroza yoluxma, yaxud ondan ölümlə bağlı heç bir fakt qeydə alınmayıb"

Ötən gün ölkə mətbuatında Bakı Dövlət Universitetinin tərrix fakültəsinin tələbəsi, 18 yaşlı Nərdanə Tağızadənin leptospiroz adlı virusdan vəfat etməsinə dair məlumat yayılıb. N.Tağızadənin anası İlhamə İgidova bildirib ki, qızında bu virusun olduğunu onlara Səhiyyə Nazirliyi Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin həkimləri deyiblər (BAKU.WS). Ananın sözlərinə görə, həkimlər N.Tağızadədən başqa ölkədə daha 5 nəfərin bu virusdan öldüyünü bildiriblər.

Qeyd edək ki, leptospiroz insanlara heyvanlardan keçən çox ağır və insan həyatı üçün böyük təhlükə yaradan viruslu infeksiyadır. İnsanlar bu infeksiyaya açıq havada durğun suların içərkən, yaxud yoluxmuş ev heyvanlarının etindən istifadə etməklə yoluxa bilərlər. Əsas yayıcısı siçan-siçovul, bir də yoluxmuş ev heyvanlarıdır. Xəstəliyi törədən leptospiroz adlı spiralvari bakteriyalardır. Leptos - kiçik, spiro - spiral deməkdir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı bu infeksiyanı ən geniş yayılmış və yüksək təhlükəli infeksiyalar sırasına daxil edib.

Son illərdə infeksiyaya yoluxma halları peyvəndləmə və gəmiricilərin məhv edilməsi sayəsində xeyli azalıb. Maraqlıdır ki, leptospiroz bakteriyaları soyuğa hədsiz dözümlü, istiyə isə dözümsüzdür. Ona görə də Afrikada ona yoluxmaya demək olar ki, rast gəlinir.

Leptospirozun inkubasiya dövrü 2-20 gündür. İlk öncə yoluxmuş insanın temperaturu yüksəlir, baş ağrısı, əzələlərdə ağrılar yaranır, titrətmə meydana gəlir. Bu mərhələ təxminən 4 gün şəkər. Ondən sonra kəskin dövr gəlir - qaraciyərin, böyrəklərin, ürəyin, hətta baş beyinin toxumaları parçalanmağa başlayır. Bəzən xəstəlik kəskin pnevmoniyaya, ağciyər çatışmazlığına səbəb olur. 20 faiz hallarda virus ağır meningitə gətirib çıxarır. Sağalma dövründə daxili orqanların bərpası prosesi gedir. Yalnız xəstəliyin ilkin dövründən başlanan peşəkar müalicə insanı ölümdən xilas edir. Buna görə də xəstəliyin ilkin əlamətlərini hiss edən hər kəs, xüsusilə kənd təsərrüfatı sahəsində məşğul olan şəxslər dərhal həkimə müraciət etməlidirlər.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesablamalarına görə, hazırda leptospiroza yoluxmuş insanlar arasında ölüm halları 35 faizə bərabərdir. Təşkilatın tövsiyəsi ilə kənd təsərrüfatında çalışan insanların virusa qarşı vaksinasiyası həyata keçirilir. Lakin vaksinin qoruma müddəti cəmi 6 həftə təşkil etdiyi üçün onu müntəzəm olaraq təkrarlamaq lazım gəlir.

Qeyd etdiyimiz kimi, leptospirozun əsas yayıcıları siçan-siçovul kimi gəmiricilərdir. Son illərdə Azərbaycanda havaların quraqlıq keçməsi gəmiricilərin kütləvi şəkildə artmasına səbəb olub. Hətta Bakı şəhərində də siçan-siçovulların hədsiz çoxalması diqqəti cəlb edir. Buna görə də bir neçə həftə əvvəldən Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin müvafiq qurumları rayonlarda gəmiricilərə qarşı mübarizə tədbirlərini gücləndiriblər.

Bu vəziyyətdə Bakı şəhərində gənc tələbənin və daha 5 nəfərin leptospirozdan həyatını itirməsi paytaxt əhalisinin ciddi təhlükə ilə üzləşməsi demək olardı. Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, N.Tağızadənin leptospiroz infeksiyasından dünyasını dəyişməsi aparılan laborator müayinələrin nəticəsində öz təsdiqini tapmayıb: "Bu infeksiya haqqında məlumat daxil olan kimi, Səhiyyə Nazirliyi məsələni xüsusi diqqət altına alıb. Dərhal mərhumun evində bütün lazımı müayinələr aparılıb. Qeyd edək ki, leptospiroz çox nadir rast gəlinən bir xəstəlikdir. Bu infeksiya xəstə heyvanların ifrazatları ilə çirklənmiş ətraf mühit vasitəsilə yayılır. İnsandan insana keçmir. Aparılmış epidemioloji araşdırmalar və laborator müayinələr nəticəsində xəstəlik təsdiqini tapmayıb. Ölümün əsas səbəbi mərhumun dünyasını dəyişdiyi tibb müəssisəsinin rəyində açıqlanıb".

Xidmətin əməkdaşı Səfayə Əhmədovanın sözlərinə görə, mərhumun atasının daha 5 nəfərin bu virusdan ölməsinə dair dedikləri reallığı əks etdirmir: "Onlara kimin nə dediyini bilmirəm. Amma ölkədə bu virusa yoluxma, yaxud ondan ölümlə bağlı heç bir fakt qeydə alınmayıb".

□ DÜNYA, "Yeni Müsavat"

Fevralın 8-də İranın Azərbaycanlı səfiri Cavad Cahangirzadə İslam inqilabının qələbəsinin 40 illiyi münasibəti ilə mətbuat konfransı keçirdi.

Səfir bildirdi ki, hazırda Azərbaycan-İran əlaqələri qızıl xətdədir. İqtisadi və siyasi əlaqələr yüksək səviyyədədir. Əlaqələri qurmaqdan daha çətin olan onu qoruyub saxlamaq olduğunu səfir bildirdi ki, İran tərəfi Azərbaycanla əlaqələrin vəziyyətindən çox razıdır: "Əlaqələrimiz daha yüksək səviyyədə ola bilər. Biz bunun üçün çalışırıq. Mən müddətim başa çatandan sonra gedəcəyəm. Qalıcı olan iki xalqın əlaqələri-

"Biz gedəcəyik, qalıcı olan iki xalq arasındakı əlaqələrdir"

İran səfiri İslam inqilabının 40 illiyi münasibəti ilə mətbuat konfransı keçirdi

dir. Bu iki ölkənin əlaqələrinin yaxşı olmasını istəməyən qüvvələr var. Ölkə daxilində də belə qüvvələrin olması mümkündür. Amma mühüm odur ki, ölkənin dövlət başçıları və xalqın böyük hissəsi əlaqələrin yaxşı olmasını tərəfdardır".

İranın İslam inqilabının 40 illiyini qeyd etdiyini deyən səfir hazırda Azərbaycan və İranın regionda ən sabit ölkələrdən biri olduğunu xatırladı və inqilabdan sonra əldə olunan bir sıra nailiyyətləri qeyd etdi: "Bu gün çox şadam ki, biz inqilabın 40 illiyini sizinlə birlikdə qeyd edirik. Azərbaycan və İran bu bölgədə sabitliyin mövcud olduğu azsaylı ölkələrdən biridir. Bu gün İran və Azərbaycanda sabitlik var və bunun qorunması üçün böyük qurbanlar verilib. Biz regionda sabitliyin olması üçün əməkdaşlıq edirik. 2018-ci ildə Azərbaycan və İran arasında ticarət dövriyyəsi 73 faiz artıb. Siyasi əlaqələrimiz daha çox genişləndi. Qarşımızda əsas hədəf ticarət dövriyyəsinə 5 milyard dollara çatdırmaqdır. Çətin olsa da mümkündür".

C.Cahangirzadə bildirdi ki, iki ölkə prezidentləri arasında çox isti münasibətlər mövcuddur. Lakin eyni zamanda bildirdi ki, iki ölkə arasında maneələr yaratmaq istəyən qüvvələr var: "Aramızda maneələr yaratmaq istəyən qüvvələr var. Amma onlar buna nail olmayacaq. 2018-ci ildə Azərbaycan statistikasına əsasən azərbaycanlıların ən çox səfər etdiyi 32 faizlə İran olub. İraqılardan sonra İrana xarici qonaq Azərbaycandan gəlib. İki prezident arasında anlaşmaya əsasən iki ölkə müştərək xəstəxana yaradılacaq".

Cavad Cahangirzadə "Şimal-Cənub" dəmir yolu xətti layihəsinin tikintisinin davam etdirdiyini bildirdi. Onun sözlərinə görə, 162 kilometrlik Rəşt-Astara dəmir yolunun 30 faizi artıq tikilib: "Ancaq hələlik layihənin təməli qoyulmayıb. Yaxın zamanlarda Cavid

Qurbanovun İrana səfəri gözlənilir. Yəqin bu səfər zamanı bu məsələlər də razılaşdırılacaq. Şimal-Cənub dəmir yolu xətti ən effektiv yoldur. Hindistan və Çindən ixrac məhsulları dəniz yolu ilə İranın cənubuna, oradan da dəmir yolu ilə Azərbaycana, oradan da Gürcüstan üzərindən Avropaya ən yaxın məsafə olaraq çatdırıla bilər".

Səfir onu da bildirdi ki, İran və Azərbaycan arasında ikinci dəmir yolu bağlantısı Parsabad şəhəri ilə Biləsuvar dəmir yolunun xəttinin birləşdirilməsi ilə mümkündür. O, bu barədə danışıqlar aparıldığını, amma yaxın bir ildə mümkün olmayacağını qeyd etdi.

Daha sonra İslam inqilabının uğurlarını qeyd edən Cahangirzadə qeyd etdi ki, İran inqilabından sonrakı 40 ildə ciddi uğurlar əldə edib: "40 il əvvəl İran əhalisinin sayı 36 milyon, bu gün isə 82 milyondur. Əhali sayının iki dəfədən çox artması ölkə üçün təbii olaraq çətinliklər yaradır. Biz 40 ildir sanksiyalar altındayıq. 10 il müharibə etmişik, 400 min şəhidimiz, milyonlarla qaçqını-mız olub. Amma bütün bunlara baxmayaraq, bu dövrdə ciddi irəliləyiş əldə etmişik, 3 il əvvəl insan indeksində İran birinci olub. Elm sahəsində 54 min

elm resenziya ilə dünyada 16-cı, regionda birinci yerdəyik. Müdafiə sahəsində 136 ölkə arasında 13-cü ölkəyik. Milli raket sənayesi olan 26 ölkə içərisindəyik. Bizim yeni raketlərimiz bu gün nümayiş olunacaq.

İran hazırda dünyada iqtisadi böyüklüyünə görə 18-ci ölkədir. Əhalimizin 99 faizi elektrik istifadə edir. Kənd təsərrüfatında, taxıl istehsalına görə, dünyada 13-cü ölkəyik. Taxılla özümüzü təmin edirik. İran zəfəran və nar istehsalında 1-ci, xurma və püstədə ikinci, bal istehsalında 3-cü, yumurta ixracında 10-cu ölkəyik".

Səfir bildirdi ki, hazırda İran 11100 km uzunluğunda dəmir yolu xətti ilə dünyada 21-ci yerdədir. 214 min kilometr uzunluğunda magistral yolların uzunluğuna görə dünyada 21-ci ölkədir. Eyni zamanda ildə 1.5 milyon ədəd avtomobil istehsalı ilə dünyada 16-cı ölkədir.

Canagirzadə İranda inqilabdan sonra təhsil sahəsində ciddi nailiyyətlərin əldə olunduğunu rəqəmlərlə qeyd etdi. Onun sözlərinə görə, inqilabdan qabaq İranda 223 ali təhsil müəssisəsi və paralel olaraq 170 min tələbə olduğu halda hazırda 2800-dən ali təhsil ocağı və 4 milyondan

çox tələbə var: "İnqilabdan əvvəl bizə Hindistan və Pakistandan həkim gəlirdi. Amma indi 140 min həkimimiz var. Uşaq ölümlərinin sayı 10 dəfə azalıb. İran dərman ehtiyacının 95 faizi özü istehsal edir".

Jurnalistlərin suallarına cavab olaraq Cahangirzadə bildirdi ki, İran dərman zavodunun açılması ilə bağlı danışıqlar gedir. Amma yaxın zamanlarda mümkün deyil. Onun sözlərinə görə, zavod 84 adda dərman istehsal etməlidir. Amma hər bir dərman üçün müvafiq istehsal lisenziya alınmalıdır. Bu isə uzun zaman tələb edir.

Bundan başqa səfir qeyd etdi ki, 2019-cu ildə Azərbaycan-İran-Rusiya prezidentlərinin görüşü Moskvada keçiriləcək. Fevral ayında isə Tehrandə Azərbaycan və İran XİN rəhbərləri arasında görüş olacaq.

C.Cahangirzadə bildirdi ki, hərbi əməkdaşlıq sahəsində iki ölkə arasında ciddi sahədə əməkdaşlıq var: "Hərbi əməkdaşlıq sahəsində iki ölkə əlaqələrinin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi İran ordusu baş qərargah rəisi cənab Baqirinin Bakıya səfəri idi. General Baqiri bir qədər əvvəl Azərbaycana səfər edib. Bakıda yüksək səviyyəli görüşlər keçirdi. Azərbaycan və İran arasında hərbi sahədə əlaqələrin böyük potensialı var. Baqiri bildirdi ki, İran Azərbaycanla hərbi sahədə əlaqələrin inkişafında maraqlıdır".

Dağlıq Qarabağ münasibətinin həlli ilə bağlı suala cavab olaraq səfir bildirdi ki, İran münasibətinin sülh yolu ilə həllini dəstəkləyir. Bölgədə yeni müharibə olmasını istəmir. Eyni zamanda ölkəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini qeyd etdi.

□ Kənan RÖVSƏNOĞLU, "Yeni Müsavat"

Bu ay Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirinin daha bir görüşü planlaşdırılır. Bu dəfə iki ölkənin XİN rəhbərləri Almaniyanın Münhen şəhərində bir araya gələcəklər. Bu, Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyindən sonra reallaşacaq üçüncü yüksək səviyyəli təmas olacaq. Bundan əvvəl Elmar Məmmədyanov və Zoqrab Mnatsakanyan Fransanın paytaxtı Parisdə (yanvar) və İtaliyanın Milan şəhərində (dekabr, 2018) ATƏT-in Minsk Qrupunun iştirakı ilə bir araya gələrək, çoxsaatlı müzakirələr aparıblar. Sonuncu, 4 saatlıq Paris görüşündə isə tərəflər xalqları sülhə hazırlamağın zəruriliyi barədə razılığa gəliblər.

Maraqlıdır ki, Münhen görüşünə Rusiya XİN-in rəhbəri Sergey Lavrovun da qatılacağı məlum olub. Bu barədə **Rusiya XİN-in mətbuat katibi Mariya Zaxarova** ənənəvi brifinqdə deyib. "Almaniyada keçirilməsi planlaşdırılan Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri - Sergey Lavrov, Elmar Məmmədyanov və Zöhrab Mnatsakanyanın üçtərəfli görüşünə hazırlıq görülür" - deyərək bildirdi.

Zaxarovanın sözlərinə görə, Rusiya xarici işlər naziri S.Lavrovun Orta Asiyaya səfəri yenidən başa çatıb və hazırda üçtərəfli görüşə detallı şəkildə hazırlıq gedir. "Görüşdən

əvvəl sizə ətraflı məlumat verəcəyik" - bunu da o söyləyib.

*****

Rusiya tərəfinin Dağlıq Qarabağ məsələsində diplomatik fəallıq göstərməsi diqqət çəkməyə bilməz. Məsələ ondadır ki, son aylar Azərbaycan və Ermənistan arasında yüksək səviyyəli təmasların (prezident İlham Əliyevlə erməni baş nazir Nikol Paşinyan arasında Davos görüşü və XİN başçıların son iki görüşünün) təşkilatçısı Qərbdir. İndi də Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin - prezident İlham Əliyev və baş nazir Nikol Paşinyanın növbəti, lakin rəsmi görüşü hazırlanır.

"İran Qarabağ münaqişəsinin qısa zamanda həllində maraqlıdır" - səfir

"İran Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin qısa zamanda nizamlanmasında maraqlıdır". Bunu İranın Azərbaycandakı səfiri Cavad Cahangirzadə mətbuat konfransında deyib. Səfir onu da bildirib ki, İran Azərbaycanla ikitərəfli münasibətlərə böyük əhəmiyyət verir.

Bundan az öncə İran Silahlı Qüvvələri Baş Qərargah rəisi Məhəmməd Baqeri Bakıda səfərdə olarkən demişdi ki, İran Qarabağı Azərbaycan torpağı sayır və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Baqeri həmçinin bildirmişdi ki, Tehran bundan sonra da ərazi bütövlüyümüzü dəstəkləyəcək. "Sərhədlərin zor gücü ilə dəyişdirilməsi qəbul edilməzdir, İran bu məsələdə hər zaman Azərbaycanın yanındadır", - deyərək general söyləmişdi.

Kremlin Qarabağ gedişi - problemi çözmək, yoxsa Qərbin təşəbbüskarlığını əngəlləmək istəyi...

Konfliktin həllində Rusiyanın yaxın hədəfi nədir?

Politoloq: "Paşinyanın Qarabağla bağlı son ziddiyyətli davranışı danışıqlara əngəl olmaq üçün sifariş edilib..."

İstisna deyil ki, Qərbin Dağlıq Qarabağ məsələsində bu təşəbbüskarlığı Moskvada müəyyən qıçıq və qısqanclıq yaradıb və Kreml də nəşə etmək qərarına gəlib. Hərçənd hamıya bəllidir ki, münaqişənin həlli üçün ən böyük imkan və nəcəqlər məhz Rusiyanın əlindədir - yetər ki, Moskva onları işə salsın. Bəs işə salacaq mı?

Azərbaycan üçün əlbəttə ki, fərqi yoxdur, Qarabağ məsələsinin həllində hansı dövlət fəallıq, moderatorluq edəcək. Əsas odur ki, 30 ildən çoxdur uzanan konflikt beynəlxalq hüquq normaları, BMT TŞ-nin Qarabağla dair 4 məlum qətnaməsi əsasında nizamlansın. Rusiya buna hazırdır mı?

Söyləmək çətindir. Hətta bir sıra analitiklər hesab edirlər ki, Moskvanın hazırkı fəallığı heç də xoş niyyətdən qaynaqlanmır, yeni konfliktin həllənməsinə istəyindən yox, Qərbin son təşəbbüslərini sıfırlamaq istəyindən irəli gəlir. Belə fikir də var ki, Rusiya və Ermənistanın bəzi KİV-lərində və ekspert dairələrində Azərbaycanla Ermənistan arasında son yüksək səviyyəli təmasların Nikol Paşinyanı "təlimçi sülhə" hazırlamaq məqsədi güddüyü haqda iddialar təsadüfən ortaya atılmayıb. Bununla Paşinyana qarşı süni etiraz dalğası başlatmaq və həm Putinin xoşlaşmasını istəyir və buna görə

daxili dayaqlarını zəiflətmək, həm də Qarabağa dair Qərbin nail olduğu pozitiv dinamikanı gündəmdən çıxarmaq hədəfi güdüür. Yeni "bir güllə ilə iki dovşan vurmaq" məsələsi.

*****

Siyasi təhlilçilər bu ehtimalı istisna eləmişlər.

"Zaman-zaman bir dövlət sülh prosesini fəallaşdırır, bir başqa dövlət isə öz strateji maraqları naminə bunu əngəlləyir". Bunu **sabiq dövlət müşaviri Qabil Hüseynli** teleqraf.com-a bildirib. Politoloq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı təsadüfi prosesin ortaya çıxdığına inanmır: "Burada təsadüf yox, zərurət daha çox səciyyəvidir. Azərbaycan ərazilərinə təcavüz edilib, həmin bölgələrdə etnik təmizləmə siyasəti aparılıb və bir milliyondan çox insanın haqları pozulub. İndi bu haqların bərpası edilməsi tarixi zərurətdir. Buna görə də münaqişənin həlli prosesinin gah sənəməsi, gah da fəallaşması müəyyən qanunauyğunluqlar üzrə baş verir".

Konflikt ətrafındakı durumunu şərh edən ekspert daha sonra deyib: "Ermənistan müstəqil dövlət deyil, həmişə özünə ağa axtarıb. Artıq axtardığı ağanı tapıb. İndi isə Ermənistanın bir yox, bir neçə ağası var. Bu ağalardan bir qismi də dünyada yeni düzənin formalaşmasını istəyir və buna görə

də prosesə aktiv formada müdaxilə edir. ABŞ və Avropa dövlətlərinin bir qismini bura aid edərəm. Amma elə dövlətlər də var ki, həmişə imperiya ədaləti ilə yaşayır. Onlar kiçik dövlətləri öz əsarətləri altına almağa çalışır".

Söhbət təbii ki, Rusiyadan gedir. Politoloqa görə, işğalçı ölkədə hakimiyyət dəyişikliyi baş versə də, bu, oradakı ab-havaya müsbət təsir etməyib: "Köçəryan və Sərkisyan da işğalçılıqdan və qaniçənlikdən həzz alan rejimlər idi, demokrat pərdəsinə bürünmüş Paşinyan da elədir. Hətta Paşinyan millətçi baxışlarına görə sələflərindən daha irəlidedir. Paşinyan demək olar ki, Ermənistanın işğalçı olmasını qəbul etmir. O, Dağlıq Qarabağın vur-tut 2000-2500 silahlı olan separatçı rejimin nəzarəti altında olduğunu iddia edir və qeyd edir ki, Ermənistan həmin separatçıların adından danışmaq hüququna malik deyil. Separatçı rejim yox, Ermənistan ordusu olmasın, Rusiyanın dəstəyi olmadan Azərbaycanın bir rayonunu da işğal edə bilməzdi".

Qabil Hüseynli Paşinyanın oğlunun Qarabağda hərbi xidmətdə olmasından qürur duyması və bunu media vasitəsilə gündəmdə saxlamasının da diqqət yönəldib: "Başqa vaxt bu avantürüst adam Ermənistanın Azərbaycan ərazilərini işğal etməsi faktını qə-

bul etmək istəmir. Bəs onda oğlunu bura göndərüb hansı çirkin niyyətini göstərsən? Bir müddət əvvəl başda ABŞ olmaqla bir sıra Qərb dövlətləri münaqişənin həlli prosesində aktivlik yaratmağa çalışdılar. Əlbəttə, onların da bu məsələdə strateji maraqları var. Bu baxımdan da Rusiyaya qarşı müəyyən tədbirlərin görülməsinin tərəfdarıdır. Çünki Rusiyanın xəstə ambisiyası onları da təhdid edir. Bu səbəbdən Qərb postsovet məkanındakı münaqişələri həll etmək, bununla da Rusiyanın ambisiyasını sənəitmək istəyir. Amma Rusiya həmişə olduğu kimi, bu dəfə də müsbət prosesə dərhal müdaxilə etdi. Buna görə də bu prosesin tələsik ortaya çıxdığını, konkret nəticəyə hesablanmadığını və özünün münaqişənin həlli ilə ciddi-cəhdlə məşğul olacağını bildirdi. Bunları İrəvanda xarici işlər nazirinin müavini Karasin də dedi. Paşinyan isə indiyədək dediklərinə zidd olan davranışlar sərgiləyir. Bütün bunlar da danışıqlar prosesinə əngəl olmaq üçün sifariş edilib".

İstənilən halda yaxın aylarda yeni reallıqlar fonunda Rusiyanın da, Qərbin də Dağlıq Qarabağ məsələsində gerçək hədəfləri üzə çıxacaq. Eləcə də rəsmi Bakının Paşinyan iqtidarı ilə danışıqlar aparmasına lüzum olub-olmadığı dəqiqləşəcək...

Fransa prezidenti Emmanuel Makronun 24 apreli qonardarma erməni soyqırımını anma günü elan etməsini ermənilər sevinclə qarşalayıblar. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan erməni saxtakarlığına həmrəylik ifadə edən Makrona təşəkkür etməyi də unutmayıb. Ancaq tarixi həqiqətlər Fransa liderinin iddia etdiyi kimi deyil, bunu hətta uzaqda, hətta Türkiyədəki deyil, Fransadakı arxiv sənədləri də təsdiqləyə bilər. Hansı ki, həmin sənədlər bir əsrdən artıqdır arxivlərdə gizlədilir və ictimaiyyətə açıqlanmır. 1915-ci ilin sənədləri açıqlansa, Fransadakı "sarı jiletli"nin aksiyasını ölkədəki ermənilərin kütləvi etiraz aksiyaları əvəzləyə bilər. Azərbaycanın xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarovun "Yeni Müsavat"a dediği kimi, 1915-ci ildə ermənilərin başına hansısa müsibətlər gəlibə də, buna bəis Fransa dövləti olub. Buyurun, onun maraqlı fikirləri ilə tanış olun:

- Tofiq bəy, nə baş verdi ki, Fransa lideri tarixdə olmayan hadisə ilə bağlı anım günü elan etdi və bununla Türkiyə kimi nəhəngi incik salmağa qərar verdi?

- Qərribə vəziyyət yarandı. Fransa elitəsi elə bil ənənəvi olaraq bu mövzu ilə əlaqədar Fransanın ziyanına olan addımları atır. Sarkozi və digərlərini, həmçinin Le Penin seçkiqabağı bəyanatlarını da yada sala bilərik. Hesab edirəm ki, bunun səbəbləri ciddi araşdırma mövzudur. Məndə olan məlumata görə, saxta "genosid" mövzusunda aid olan, həm Fransa XİN-in, həm də Fransa ordusunun Baş Qərargahında məxfi sənədlər kimi saxlanılır. Bu, nəyə görə belədir? Hansı ki, üstündən 100 ildən çox keçib, amma həmin sənədlərin açılması hələ də mümkün deyil. 1915-ci ili araşdırsaq, görürük ki, Almaniya ordusu hərəkətə keçib və az qala Parisə cən çatmalı idi. Marla döyüşləri baş verən bir yerdə güclü Almaniya ordusunun irəliləməsinin qarşısı alındı. Digər yerlərdə isə Fransaya kömək olaraq Rusiya ordusu hərəkətə keçib irəliləməyə başladı. Digər tərəfdən isə görürük ki, Fransanın təsiri altında olan ermənilər Türkiyənin içərisində üsyan qaldırıblar. Yeni bu kimi müxtəlif hadisələr baş verib. Belə bir fikir ortaya çıxır ki, uğur qazanmağa heç bir şansları olmadığı halda, ermənilərin üsyan qaldırılması bir məqsəd daşıyırdı: yeni ağır vəziyyətdə olan Fransaya hansısa köməliyi olsun. Demək olar ki, Fransa erməniləri öz maraqlarına qurban verib. Məhz bunu anladığı üçün həmin arxiv sənədləri gizli saxlanılır. Qərribə odur ki, Fransada yaşayan 1 milyona yaxın ermənilər bu sənədlərin açılmasını da tələb eləmişlər. Yeni burada bir siyasi alver var. Yeni "tələb qoymuruq və sizin siyasətinizi biabır etmərik" deyərək istənilən qərarları Fransa siyasi elitəsindən ala bilərlər. Xatırlayırınsınızsa, Sarkozinin vaxtında qanunlara zidd olaraq, Fransa Konstitusiyaya Məhkə-

nəyə görə lazım idi ki? Digər məqsədləri ilə yanaşı, bu məqsədi də ortaya qoyurlar. O mənada Azərbaycan bunnlara qarşı fəaliyyət aparır. Həmçinin, Türkiyədə öz maraqlarına uyğun olaraq ona qarşı siyasətə cavab olaraq Fransaya ciddi şəkildə irad tutulmalı və bu sualın cavabı istənilməlidir: sizə nəyə görə bu sənədləri gizli saxlayırsınız?

gəlməyəcək. Heç kəs də gəlmədi.

- Deməli, məhz bu "dəstəyin", ermənilərdən Fransanın maşa kimi istifadə etməsinin qarşılığında yarı milyon erməni Fransaya köç etdi, eləmi?

- Bəlkə də ona görə. Sənədlərin ortaya çıxması çox vacib bir məsələdir.

- Hazırkı vəziyyətdə rəsmi Parisin qarşısında Xocalı soyqırımını tanıması barə-

taya qoydu. Özü də bütün bunlar Qarabağla bağlı danışıqların intensivləşməsi şəraitində baş verir. Parisdə "xalqların sülhə hazırlanması" razılaşmasının ardınca Makronun addımı ədavətin qızışdırılmasına yönəlib. Qərbin iki aparcı dövlətinin fərqli mövqeyini necə başa düşmək olar?

- Mən hesab edirəm ki, sülh barədə deyilənlər təbli-

- Elə isə deyə bilərik ki, əslində erməni məsələsi ötən əsrdə olduğu kimi, yenə də Türkiyəyə təzyiqli göstərmək üçün bir vasitə rolunu oynayır və Parisin mövqeyinin arxasında həm də Ağ Evin iradəsi dayanır?

- Bəli, bunu istisna etmək olmaz. Amma yenə də deyirəm, bu, Türkiyəyə təzyiqli vasitəsi olaraq köhnə və artıq öz effektivliyini itirən bir

"1915-ci ildə Fransa erməniləri öz maraqlarına qurban verib"

Tofiq Zülfüqarov: "Fransaya deyilməlidir ki, bir tərəfdən "soyqırım günü" elan edirsiniz, o biri tərəfdən də sənədləri gizli saxlayırsınız, bu, nə oyundur?!"

məsində ləğv olunan qərarı qəbul etdiriblər. İndi də Makronun bu addımı...

- Belə ümumiləşdirmək olarmı ki, Fransadakı erməni diasporu faktiki olaraq Fransa hökumətini şantaj edərək istədiklərini alır?

- Bəli. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, sənədlərin sirt qalması da məqsəduyğun deyil. 100 ildən sonra nə sirt ola bilər? Biz həmin dövrə aid müxtəlif sənədlərlə tanış olmuşuq. Məsələn, Birinci Dünya Müharibəsində Lenin və tərəfdarları qapalı vaqonda İsveçrədən Finlandiyaya-dək gediblər, oradan Sank-Peterburqa qayıdıblar. Guya ki, ona inqilab üçün pul verilib. Bu barədə sənədlər mövcuddur. Yaxud Ərəbistanında Türkiyəyə qarşı üsyan qaldırmaq ingilis casusunun fəaliyyəti barədə az qala filmlər çəkilib və s. Amma ermənilərə aid Fransada heç bir məlumat ortaya çıxmır.

- Bundan əvvəlki dövrlərdə Ankara və Bakıdan Fransaya etirazlar ifadə olunub, hətta Türkiyənin sanksiyası qərarları da olub. Bəs, bu dəfə hansı addımların atılması effektiv olardı?

- Birincisi, biz birmənalı başa düşməliyik ki, indiki mərhələdə soyqırım söhbətinin gündəmə gətirilməsinin məqsədi ondan ibarətdir ki, ermənilər bu və digər yollarla özləri etdiyi işğalı, etnik təmizləmələri, soyqırımı və s. bəraət qazandırmaq üçün ortaya atıblar. Ona görə də Azərbaycanın bu etiraz prosesində iştirak etməsi çox təbii. Əks təqdirdə indiki məqamda bu, ermənilərə

nə? Yeni bir tərəfdən "soyqırım günü" elan edirsiniz, o biri tərəfdən də sənədləri gizli saxlayırsınız, bu, nə oyundur?" Açıq sənədləri, qoyun ortaya, baxaq görək siz nəyə görə erməniləri aldada-aldada üsyana çağırırdınız? Hansı ki, bu üsyanın böyük toqquşmalarla nəticələncəyini bilirdiniz. Prezident Ərdəğan dedi ki, bu, böyük bir faciə idi. Bu baxımdan həmin hadisələrlə bağlı arxiv sənədlərinin məxfi saxlanması ikiüzlü siyasətin sübutudur. Hesab edirəm ki, ermənilər də həqiqətin ortaya qoyulmasında maraqlı olmalıdırlar, türklər də, biz də. Biz də istəyirik ki, baxaq, görək bu tarixdə nə baş verib?

- Son bir neçə ay ərzində Bakıdan Parisə iki etiraz bəyanatı ünvanlanıb. İndi də hesab olunur ki, Azərbaycan fəaliyyətini Türkiyə ilə koordinasiya etməli, birləşmə addımları atılmalıdır. Siz bu haqda nə deyə bilərsiniz?

- Mən də hesab edirəm ki, etiraz olmalıdır. Amma bizə qarşı yürüdülməsinə zəif yerlərini mütləq qeyd etməliyik. Həmin zəif yerlərdən birinin haqqında danışdım. Nəyə görə 103 il keçəndən sonra da arxiv sənədlərini gizli saxlayırlar? Lakin eyni zamanda "soyqırım günü" elan edirlər. Makron elə öz qərarı ilə həmin sənədləri ortaya çıxartmalıdır və hamı o sənədlərlə məşğul olmalıdır. Fransa kəşfiyyatı nə işlərlə məşğuldur? Araşdırın ki, niyə 1915-ci ildə erməniləri Türkiyəyə qarşı üsyana qaldırıblar. Özü də bilib-bilə ki, onların köməyinə heç kim

"Ermənilər Fransa hökumətini şantaj edib istədiyini alır"

də məsələ qaldırmağımızın nəticəsi ola bilərmi?

- Mənə elə gəlir ki, Xocalı soyqırımı ilə əlaqədar Ermənistanı beynəlxalq məhkəməyə verməliyik. Yeni onu kiminsə tanıması, ya tanıması ikinci dərəcəli məsələdir. Birmənalı şəkildə Ermənistanı məhkəməyə verməliyik ki, bu məsələ ciddi şəkildə araşdırılsın, məsələyə beynəlxalq səviyyədə baxılsın və qərar çıxarılsın. Bu, adi bir hadisə deyil, beşəriyyətə qarşı cinayətdir. Bundan sonra Fransa onu tanıyacaq, ya tanımayacaq, amma bizə hüquqi sənəd, əsaslı nəticə lazımdır.

- Tofiq bəy, maraqlı bir vəziyyət yarandı, ABŞ diplomatı Con Bolton İrəvanda olarkən dedi Ermənistan inkışafı nail olmaq üçün tarixi şablonlardan əl çəkməlidir. Amma Fransa əksinə, ermənilərin saxta iddialarını stimullaşdıraraq qonşuları ilə düşmənçiliyini tətikləyən mövqe or-

mexanizm kimi istifadə olunur. Fikrimcə, Makron da siyasi təcrübəsi çox olmayan bir siyasətçi kimi, daxili məsələlərlə əlaqədar erməni məsələsini ortaya atıb. Digər maraqlar da ola bilər. Sarkozi vaxtilə ermənilərlə dostluğunu göstərmək üçün az qalırdı özünü fəda eləsin, Ermənistanda uşaqlara onun adını qoyurdular. Axırda nə baş verdi? O, hansısa layihənin lobbiçiliyini etmək üçün bizim yanımıza gəldi. Yeni Makron da satqınlıq və maraqlı mövzusu əsas istək kimi görünür. Yenə də o mövzuya qayıtmaq istəyirəm: bu addımların ən zəif nöqtəsini tapıb tələb etməliyik ki, onlar arxiv sənədlərini açıb ortaya qoysunlar.

- O halda Fransa ilə erməni diasporu üz-üzə qala bilər, eləmi?

- Hər halda çox maraqlı məsələdir. Əgər ermənilər öz tarixlərini yaxşı öyrənmək və faciənin səbəblərini başa düşmək istəyirlərsə, qoy tələb etsinlər, görsünlər sənədlərdə nə var, nə yox? Nəyə görə istəyirlər?

- Ancaq onlar heç Türkiyə arxivlərindəki sənədləri də oxumaq istəməzlər, baxmayaraq ki, dəfələrlə təkliflər olub...

- Türkiyə də eyni şeyi tələb etsə, düzgün olar. Əlcəzairdəki soyqırım barədə arqumentlər mövcuddur. Ancaq ermənilərlə bağlı sənədləri də tələb etmək lazımdır. Bu günü anım günü elan edirsiniz, onda sənədləri açın, görək orda nə var! Bu, daha dəyərli arqument ola bilər.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ prezidenti Donald Trampın İŞİD (DAİŞ) terror qruplaşması ilə bağlı son açıqlamaları dünya gündəmini zəbt edib. Ağ Ev sahibi gələn həftə İŞİD üzərində qələbənin rəsmən elan ediləcəyini bildirib.

Sitat: "Heç kim bunun belə tez baş verəcəyini gözləmədi. Qələbənin rəsmən elan edilməsi gələn həftə baş verə bilər. Biz qələbə ardınca qələbə əldə etməmişik".

Trampın bu fikirləri ilə bağlı müxtəlif mövqələr ortaya çıxıb. İŞİD-in üzərində gələn həftə qələbənin elan olunacağına inananlar da var, bunun indiki şəraitdə mümkünsüzlüyünü düşünenlər də.

Zaman-zaman Amerikanın bu terror təşkilatını maliyyələşdirdiyi, hətta onun yaradılmasında bilavasitə iştirakı yönündə səslənən fikirləri nəzərə alaraq, Birləşmiş Ştatların İŞİD-i bitirmək istəmədiyi barədə də mövqələr səslənir. Bundan əlavə, bu, baş tutarsa, ABŞ-in 2001-ci ildə yaşadığı 11 sentyabr hadisəsini bir daha yaşamaması üçün ehtiyatlı olacağı ehtimal edilir.

Politoloq Əhəd Məmmədli İŞİD-in bitiriləcəyinə inanır: "DAİŞ-lə yeganə real mübarizə aparən dövlət Türkiyə oldu. Türkiyə yeganə ölkə idi ki, DAİŞ-ə qarşı quru əməliyyat apardı. Rusiya və ABŞ isə ancaq hava zərbələri ilə kifayətləndilər. Tramp DAİŞ üzərində qələbəni ABŞ-in ayağına yazmaq istəyir, ona görə belə iddialı danışır. İŞİD-i quran da, yönəldən də ABŞ-dir. ABŞ istəyəndə DAİŞ ölür, istəməyəndə isə dirilir. "İslam dövləti" adlı terror qruplaşması Qərbin islama vurduğu növbəti zərbədir. Özlərinin yaratdığı terror qruplaşmasına "İslam dövləti" adının qoyulması da Qərbin islam dininə qarşı

Trampın İŞİD açıqlamaları - terror təşkilatı gələn həftə tarix olur?

Politoloq: "ABŞ istəyəndə DAİŞ ölür, istəməyəndə..."

növbəti qara piandır. Qərb islama qarşı tək cəhəbi meydanda deyil, həm də psixoloji meydanında mübarizə aparır. Trampın DAİŞ-i bitiririk açıqlamasında müsbət çalarlar odur ki, buna Şimali Suriyadan ABŞ qoşunlarının artıq çıxarılması anonsu kimi də baxa bilərik. Ələlxüsus, Ərdoğanın "iki həftəyə ABŞ hərbi kontingentini Şimali Suriyadan çıxartmasa, buna rəğmən belə, Türkiyə Mənbicdə hərbi əməliyyata başlayacaq" söyləməsindən sonra Trampın "DAİŞ üzərində qələbə çaldıq" açıqlamasını məqsəduyğun sayıram. ABŞ görür ki, Türkiyə Mənbicdə antiterror əməliyyatı aparmağa israrlıdır, Şimali Suriyadan çıxmaq qərarında qaldı - baxmayaraq ki, ABŞ daxilində bu qərara qarşı ciddi müqavimət kampaniyası gedir. Hətta PYD-YPG terrorbaşı Konqresə dəvət edilib, Trampa ayaqüstü görüşü olub. Terrorbaşı ABŞ-i Şimali Suriyadan çıxarmağa çağırır. Buna rəğmən, görünür ki, ABŞ Türkiyə ilə Suriyada toqquşmaq istəmir. Trampın yuxarıda qeyd edilən açıqlamasında da bununla bağlıdır. İŞİD Türkiyənin bu terror təşkilatına qarşı apardığı quru əməliyyatından sonra təhlükəsiz ha-

la çevrildi. İndi ABŞ DAİŞ-in bu vəziyyətə düşməsinə öz adına yazmaq istəyirsə, onsuz da yazacaq. Rusiya da iddia edir ki DAİŞ-ə o qalib gəlib. Necə deyirlər, məğlubiyyət yitim olur, qalibliyyətin isə şeriki çox olur".

Politoloq İŞİD-i Amerikanın qurması yönündəki iddialara qatılır: "DAİŞ Amerikanın indiyə qədər müsəlmanlara qarşı istifadə etdiyi ən uğurlu terror qruplaşmasıdır. Bu terror qruplaşmasına sonda "İslam dövləti" adı verilməsini təsadüfi saymıram. "İslam dövləti" adlı anti-islam terror qruplaşmasının arxasında protestant-yəhudi elitasının durduğu fikrindəyəm. İŞİD ola bilsin, Suriyada missiyasını bitirib, amma hər an dünyanın hansısa yerində peyda ola bilər. Onun məhvi və ya yaşaması bu terror təşkilatının gerçək sahibləri ABŞ, Böyük Britaniya və İsraildən asılı olacaqdır. 2001-ci ildə Amerikada baş verən terror hadisəsi də çoxlu suallar doğurur. Həmin gün əkiz binalarında ancaq qulluqçu personalın qalması və bu qulluqçu personalın əksəriyyətinin Şərqdən olmasını nəzərə alanda istər-istəməz bu terror aktının da arxasında Amerikanın özünün durduğu şübhələri

yanır. Bu haqda çox yazılıb, danışılıb. Üstəlik əlavə etsək də, 2001-ci il 11 sentyabr günü yəhudilərin hansısa dini bayramı olub və həmin binaların yəhudi işçiləri həmin gün işlərinde olmayıblar, bu fakt çox şeyi deyir. 11 sentyabr terror aktının şübhəli məqamları çoxdur. Ərəblər bilmirdilər ki, həmin gün yəhudilər binada olmayacaqlar? Təbii ki, bilirdilər. Nəti-

cəni özünüz çıxarın. Bundan sonra ABŞ-ın məlum Əfqanıstan, İraq işğalları baş verdi. Guya İraqda atom bombası axtarırdılar, sonra məlum oldu ki, İraqda heç bir atom bombası yoxdur. Bütün bu məsələlərdən sonra 11 sentyabr 2001-ci ildə olan terror aktını bir qurama sayıram...

DAİŞ ABŞ-da irimiyaslı terror aktları edə bilər. Bundan

sonra isə bu terror aktlarını bəhanə edib müsəlman ölkələrinə Qərb tərəfindən yeni hücumlar yaşana bilər. Çünki DAİŞ, "əl-Qaidə" kimi terror təşkilatlarının ABŞ-a ancaq xeyri, islam dünyasına isə ziyanı deyib. Ona görə DAİŞ tipli terror qrupları Amerikanın xidmətində olmağa davam edəcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

"Venesuelanın Saakaşvilisi": Xuan Quaydo haqda bilmədiklərimiz...

Təbii fəlakətdən sonra ailəsi evsiz qalan liderin Çavesə qarşı çıxmasının detalları

İndi hamı 35 yaşlı gənc siyasətçi - Xuan Quaydodan danışır. Onu "Venesuelanın Saakaşvilisi" də adlandırmaq olar. Çünki "Mişa" kimi Quaydo da hakim rejimin içindən çıxmış və ona qarşı siyasətdə aparıcı fiqurdur.

Necə ki, Mixali Saakaşvili ABŞ-in açıq dəstəyi ilə hakimiyyətə gəldi, eləcə də Venesuelada parlamentin spikeri olan müxalifətçi X.Quaydo Tramp administrasiyasının aşkar dəstəyini almaqdadır.

Son parlament seçkilərində Maduronun partiyası məğlub olub və müxalifət üstünlük təşkil edir. Amma prezident idarəçiliyindən narazılıq getdikcə böyüməyə başlayıb.

Məlum hadisələrdən sonra ABŞ, Latın Amerikasını və Avropa ölkələrinin əksəriyyəti Venesuelanın Milli Assambleyasının lideri Xuan Quaydonu ölkənin keçid dövrü prezidenti kimi tanıyır.

Onlar hazırkı prezident Nikolas Maduronun öten il qalib olduğu seçkiləri qeyri-qanuni saydığı üçün legitimliyini tanıyırlar.

Hesab edirlər ki, Maduro-nun sosialist siyasəti neftlə zən-

gin ölkənin iqtisadiyyatını tənəzzülə uğradıb. Ölkədəki yüksək inflyasiya, qida və tibbi ləvazimatlar çatışmazlığı səbəbi ilə milyonlarla insan öz ölkəsində baş verən dəyişikliklər və yoxsulluqdan qaçır.

Tramp administrasiyası Maduroya kürsünü tərk etmək üçün, Venesuelanın dövlət neft şirkətinə sanksiyalar tətbiq edib.

Herbi müdaxiləni dəstəkləyənlər siyasi repressiya və nar-kotik alverində adı hallanan Maduro hökumətin devirmək üçün hərbi gücün zəruri ola biləcəyini və bir çox venesuelalı tərəfin-dən müsbət qarşılandığını bildirirlər. Bəs, kim bu gənc siyasətçi və de-fakto prezident Quaydo?

Internet resurslarında məlumat verilir ki, 1983-cü il təvəllüdü Xuan Quaydo "Xalq iradəsi" Partiyasının üzvü, Varqas ştatından olan federal deputatdır.

Quaydo aviaşirkətin pilotu və müəlliminin 8 övladından biridir. Bacılarından biri Venesuela Milli Assambleyasının çavuşu, digəri isə Venesuela donanmasının kapitanıdır.

Varqas ştatında baş verən təbii fəlakət zamanı onun valideynləri bir müddət evsiz qalıblar. Fəlakət onun həmkarlarının sözlərinə görə, siyasi fəaliyyətinə böyük təsir göstərmiş. O zamanlar hakimiyyətə gələn Uqo Çaves fəlakətin aradan qaldırılmasına effektiv tədbirlər görməyibmiş.

Xuan 2007-ci ildə Andres Bello Katolik Universitetində mühəndis təhsilini bitirib. Sonradan Corc Vaşinqton Universitetində təhsilini davam etdirib. Bir sözlə, ABŞ siyasət məktəbinin yetişdirməsidir.

35 yaşlı Xuan Quaydo Latın Amerikasında o qədər də məşhur olmayan siyasətçidən cəmi iki həftə ərzində başlıqların qəhrəmanına çevrilib. Quaydo doğma şəhərinin "La Quayra Akulaları" beysbol komandasına və salsa rəqslərinə olan

sevgisi ilə məşhurdur. Onun partnyoru Fabiana Rosalesdir, onların Miranda adlı bir qızı var.

Quaydonun siyasi "xaç atası" hazırda ev dustaqlığında olan Leopoldo Lopesdir - o, "Voluntad Popular" ("Xalq iradəsi") Partiyasının qurucusudur. 2011-ci ildə Quaydo bu partiyadan deputat seçilib.

"Xalq iradəsi" Partiyası - sosial-demokrat partiyasıdır. O, azlıqlar barəsində tərəqqipərvər siyasətin tərəfdarıdır. LGBT (cinsi azlıqlar) cəmiyyətinin ilk nümayəndələri parlamentə məhz bu partiyadan seçiliblər.

Bundan başqa, "Xalq iradəsi" bazarın qorunub saxlanılmasına, dövlətin iqtisadiyyata qarışmamasına tərəf çıxır. Bununla birlikdə sosial təminatın, yoxsulluqla mübarizənin və regionların subsidiyalaşdırılmasının tərəfdarıdır. Yerli ekspertlər deyirlər ki, Quaydo dağınıq parlament müxalifətini birləşdirməyi bacara biləcək fiqurdur.

Siyasi şərhçi Əhəd Məmmədlinin fikrincə, Maduro xal-

qın bir hissəsinə arxalanaraq hələ də hakimiyyətdə dayana bilib:

"Bütün sosial-iqtisadi problemlərə, ABŞ və Avropa Birliyi kimi güclərin onların Latın Amerikasındakı müttəfiqlərinin qarşı çıxmasına baxmayaraq prezident postunda qala bilib. Bu, onun qələbəsidir. ABŞ polis və ordunu ələ ala bilsə- yeri gəlmişkən, hava qüvvələrinin generalı müxalifətə keçib- eyni zamanda qoşun dairələri müxalifətə dəstək versə, Maduro dev-

riləcək. Əgər son 1-2 həftəni dözsə, Maduro iqtidarda qalmaq təmin edəcək. Sonra müxalifətə ən böyük güzəşt növbədənəkar seçkilər təyin etməsi olar ki, bunu da elan edib. Seçkilərin nəticələrindən asılı olaraq, Maduro sivil qaydada hakimiyyətdən gedə bilər. Bu da onun üçün qələbə olacaqdır. Əsas odur ki, bu hakimiyyət dəyişikliyi küçə, hərbi xunta yolu ilə olmasın".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Dünyada saxta geyimlər, saxta aksesuarlar və ya elektronika məhsulları, hətta qidalar belə geniş yayılıb. Avropa ölkələrinin özündə insanlara leş ot satılması ilə bağlı ajiotaj dolu xəbərlərə rast gəlinir. Azərbaycanda da bu baxımdan vəziyyət ürkəçən deyil. Leş ötlə yanaşı, "Lady Sharm" mağazası ilə bağlı yaşanan son hadisədən sonra belə aydın oldu ki, brend geyim mağazalarının Azərbaycandakı bölmələrinə də güvənmək olmaz.

Əgər ölkədə və dünyada evvəllər daha çox tikinti sektorunda dələduzlara rast gəlinirdisə, indi digər sektorlara da bu, sirayət edib. Bəs dələduzlardan necə qorunmaq?

Leş ötlə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan ekspert Eyyub Hüseynov fikrincə, dünyanın hər yerində bu kimi məhsullar insanlara satılır. Onun qənaətinə, məqsəd dünyada insanların sayını azaltmaqdır. Məlum olduğu kimi, insanın tutulduğu xəstəliklərin böyük əksəriyyəti heyvanlardan keçir. Bu baxımdan ekspertin təklifi odur ki, Azərbaycanda insanlar yalnız gözələrinin önündə kəsilən heyvanın ətinə alsınlar.

Qidalara yanaşı geyimlərin də insan orqanizminə zərərli çoxdur. Xüsusilə də müxtəlif dəri xəstəliklərinin, o cümlədən dəri xərçənginin yaranması baxımından keyfiyyətsiz geyimlər çox təhlükəlidir. Açıq şəkildə müxtəlif bazarlarda satılan geyimlərin

Saxta məhsulu necə tanımalı?

Dünyada insanlara keyfiyyətsiz mallar satmaqla milyonlar qazanan dələduzlardan qorunmaq da mümkündür...

əksəriyyəti Azərbaycanda hazırlanır üzərinə xarici etiket vurulur.

"Yeni Müsavat"ın əməkdaşı olaraq məsələ ilə bağlı araşdırmamız zamanı öyrəndik ki, həmin geyimlərin əksəriyyəti Çindən sifariş verilir. Sifarişçi eyni zamanda, geyimə hansı etiketin vurulmasını istəyirsə, müraciətində bunu da qeyd edir.

Bir çox müştəri paltarın üzərindəki etiketin orijinal olub-olmadığını müəyyən etməkdə çətinlik çəkir. Xüsusilə də brend firmalara məxsus etiketlərin peşəkərliliklə sex mallarının üzərinə tikilərə satışa çıxarılması müştəri-

ləri çaş-baş salır. Nəticədə aldadılan müştəri xeyli miqdarda ziyanə düşür.

Qanunvericilik isə malın başqa brend adında bazara çıxarılması və satılmasına icazə vermir. Bu, istehlakçının hüquqlarının pozulması deməkdir. Bu məqamda həm istehlakçı, həm də adından istifadə olunan şirkət dələduzluq edən şəxsi məhkəməyə verə bilər.

Bəs saxta etiketi orijinalından necə fərqləndirmək olar?

İlk növbədə kodlara diqqət etmək lazımdır. Belə ki, hər bir brendin xüsusi kodları var. Geyim şirkətinin sayına

daxil olub, oradan bu kodla bağlı geyim çeşidində baxmaq olar. Əgər mal həqiqətən də həmin brendə məxsusdursa, bu barədə qeydin olduğunu görmək mümkündür. Eyni zamanda orijinal geyimlərin üzərində təkce brendin adı deyil, bir neçə etiket olur. Məsələn, markanın, malı istehsal edən ölkənin, malın necə yuyulmasını göstərən etiketlər olmalıdır.

Araşdırmalara görə, dünyada insanlar texnologiya məhsulları alan zaman daha çox aldanırlar. Xüsusilə də telefon və telefona aid aksesuarların saxtası bazarda daha çoxdur. Saxta malın satışını həyata keçirən dələduzlar o qədər inkişaf ediblər ki, alıcılar bəzən gözlə malın orijinal olmadığını anlaya bilmirlər.

Bunun üçün şirkətlər məhsullarında bəzi çıxıntılar və yaxud da elə detallar qoyurlar ki, səxdə bunu düzəltmək xeyli məsrəf tələb edir. Yalnız bu detallarla baxaraq, malın saxta olduğunu aşkar etmək mümkündür.

Türkiyəli mütəxəssislər saxta malı orijinalından fərqləndirməyin bir neçə de-

tallarını qeyd ediblər: ilk olaraq qeyd edilir ki, saxta mal satanlar qablaşdırma dizaynına elə də diqqət etmirlər. Rəsmi şirkətlər isə bunun əksinə olaraq, qablaşdırmaya xüsusi önəm verir, malın üzərinə çəkilmiş sellofanda hər hansı bir çıxıntı və ya buna bənzər iz qoymur. Çünki onlar bu işi çox yüksək texnologiya ilə həyata keçirirlər. Eyni zamanda saxta mallarda çap keyfiyyəti də aşağı olur. Orijinal məhsulda yazı tipi ardıcıl və aydın olmalıdır. İstifadəçi təlimatı hər bir məhsulun pasportuna bənzəyir. Cihaz haqqında bütün vacib məlumatlar satınalma ölkəsinin dilində olmalıdır. Başqa bir dildə yazılmış və oxunması mümkün deyilsə, deməli, məhsul saxtadır.

Plastik, rezin və ya alüminium daxil olmaqla, hər hansı bir material yüksək və ya aşağı keyfiyyətli ola bilər. Məşhur markalar bu xüsusda məsrəfə qənaət etmir. Əgər məhsulun üzərində plastik örtük varsa bu, hamar olmalıdır. Saxta məhsulun plastik örtüyündə nahamarlıq və ya müxtəlif rəngli xırda nöqtələr görünməkdir.

Qidalara gəlincə isə dünyada ən çox saxtası hazırlanan konkret bir neçə qida məhsulu var. Məsələn, **düyü**nün saxtası ən çox rast gəlinəndir. Bu məhsulun saxta olduğunu öyrənmək üçün ilk növbədə onu yandırmaq və ya sürtmək lazımdır. Əgər yarırsanız, sürtüldə rəngi gedirsə, saxtadır.

Qəhvənin də saxtası olmasa da, tərkibinə buğda, arpa dənələri qatılır. Dələduz şirkətlər bu üsulla istehlakçıları aldadırlar. Eləcə də **şirələrin** içərisinə çox zaman su və digər bu kimi mayələr vurulur. Bu məhsulları alan zaman tanınmış firma olmasına və qiymətinə diqqət etmək lazımdır.

Zeytun yağı istehsal edən şirkətlər də insanları aldadırlar. Bu sahə üzrə dələduzlardan qorunmaq üçün ilk növbədə yenə də tanınan brendi alın. Məsələdə qiymət faktoru da önəm daşıyır. Zeytun yağının qoxlayan zaman az da olsa zeytun qoxusu gəlməlidir. Qatqısız zeytun yağı, digərlərindən fərqli olaraq soyuqda tez donur və istidə tez əriyir. Bu yağ su ilə qarışdıran zaman gerçək zeytun yağı suyun üstünə çıxmalıdır.

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Bələdiyyələrə ayrılan vəsaitin artırılması təklifi

Ekspert: "Subvensiyaların ayrılması mexanizmi şəffaf deyil"

Bu il Azərbaycanda ilk dəfə olaraq bələdiyyələrə subvensiya ayrılıb. 2019-cu ilin dövlət büdcəsi haqqında sənədə əsasən, subvensiyanın həcmi 1 milyard manat təşkil edir. "Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi haqqında" sənədə əsasən bu, Ədliyyə Nazirliyinin Maliyyə Nazirliyinə müraciəti sayəsində baş tutub.

Qeyd edək ki, uzun illərdir Azərbaycanda bələdiyyələrə dövlət büdcəsindən dotasiya ayrılır. Son illərdə bu dotasiyanın məbləği bir qayda olaraq 5,2 milyon manat təşkil edib. Lakin 2019-cu ilin dövlət büdcəsində bələdiyyələrə ayrılan subsidiyanın həcmi 500 min manat azaldılaraq 4,7 milyon manata salınıb. Əvvəzində isə Ədliyyə Nazirliyini təklifi əsasında 1 milyon manat subvensiya ayrılıb. Subvensiya istənilən səviyyəli büdcədən yalnız müəyyən məqsədlər üçün ayrılıb və bu məqsədlər üçün xərclənməli olan pul miqdarıdır. Subsidiya ilə eyni mahiyyət daşıyarsa da, onların bir sıra əsas fərqləri var. İlk öncə onu qeyd edək ki, vətəndaşlar birbaşa subvensiya almırlar. Subvensiya yalnız bir büdcədən digərinə köçürülən pul miqdarını ifadə edir.

Subsidiya və subvensiyanın geri qaytarılması nəzərdə tutulmur. Hər ikisi qarşılıqsız verilir - yəni əldə etmək üçün hər hansı komissiya və ya faiz miqdarı ödəmək lazım gəlmir. Bu iki yardımı fərqləndirən əsas məqam budur ki, subvensiya yalnız pul formasında ifadə olunur, subsidiya isə eyni zamanda material formaya malik ola bilər, tədris materialları, dərmanlar və s.

Azərbaycanda bələdiyyələrə subvensiyanın ayrılmasına dair hüquqi baza 2014-cü ildə yaradılıb. Həmin il "Büdcə sistemi haqqında" qanuna edilən dəyişikliklərdən sonra bələdiyyələr dövlət büdcəsindən məqsədlə transfertlər - subvensiya almaq üçün müraciət etmək imkanı qazanıblar. Lakin müraciət mexanizmi yaradılmadığı üçün indiyədək bələdiyyələr bu hüquqdan istifadə edə bil-

məyiblər. Bu il ilk dəfə bələdiyyələr subvensiya əldə edəcəklər.

İqtisadçı-ekspert Samir Əliyevin "Yeni Müsavat"a deyirə görə, Azərbaycan qanunvericiliyində bələdiyyələrə dövlət yardımının ayrılması nəzərdə tutulur. "Məqsədsiz büdcə yardımı olan subsidiya uzun illərdir dövlət büdcəsindən bələdiyyələrə ayrılır. Bunun özü də müzakirə olunmalı mövzudur ki, bu dotasiyalar hansı prinsiplərlə verilir. Düz-

dür, qanunvericilikdə bunun meyarları var, lakin həmin meyarlar faktiki olaraq işləmir. Sadəcə, az olsun, hamıya olsun prinsipi ilə bölürlər ayrılan vəsaiti. Məqsədlə maliyyə yardımı qanunvericilikdə olsa da, indiyədək tətbiq olunmayıb. Azərbaycan bələdiyyələrlə bağlı Avropa xartiyasını ratifikasiya edib. Onun da şərtlərindən biri dövlət büdcəsindən bələdiyyələrə məqsədlə yardımların ayrılmasıdır".

Ekspert bildirir ki, bələdiyyələrə subvensiyaların ayrılması dünya təcrübəsində geniş yayılıb: "Avropa ölkələrində məqsədlə maliyyə yardımının payı bələdiyyə büdcələrində 50-60 faizdən yuxarı olur. Azərbaycanda isə bu, 10-12 faiz təşkil edir. Subvensiya konkret məqsədlər üçün ayrılır. Bu, ola bilər su xəttinin çəkilməsi üçün, yaxud yol çəkilişi, körpü üçün və sair. Ayrılan subvensiyaların xərclənməmiş qalan hissəsi geri qaytarılır. Bu il

bələdiyyələrə subvensiya verirlər, amma onlara ayrılan dotasiyanın həcmi də azaldılıb. Faktiki olaraq, bələdiyyələrə ayrılan ümumi vəsait cəmi 500 min manat artıb. Hesab edirəm ki, 1 milyon manat kifayət qədər aşağı bir məbləğdir. Məndə olan məlumata görə, bu məbləğin 171 min 350 manatı Mingəçevir bələdiyyəsinə ayrılıb. Bələdiyyə bu vəsaitlə bazar tikəcək, ətraf rayonların əhalisinin o bazarla cəlb olunması nəzərdə tutulur. Bu, bir bələdiyyənin alaçağı vəsaitin təyinatıdır. Qalan vəsaitin hansı bələdiyyəyə və nə üçün ayrıldığını bilmirəm. İstənilən halda vəsaitin ayrılmasını müsbət addım hesab edirəm. Amma gələcəkdə bəzi nüansların nəzərə alınması yaxşı olardı. İlk məsələ subvensiyaların ayrılması mexanizminin aydın olmamasıdır. Yeni mexanizmi şəffaf deyil, ictimaiyyətin, vətəndaş cəmiyyətinin bu məsələyə çıxışı yoxdur. İkinci məsələ, meyarlardır. Bələdiyyələrin irəli sürdüyü təkliflərin hansı meyarlarla qiymətləndirildiyi açıqlanmır. Nəhayət, bir məsələ də məbləğin aşağılığıdır. Hesab edirəm ki, bələdiyyələrə daha böyük məbləğdə subvensiyalar ayrılmalıdır. Ölkədə olan bələdiyyələrin sayına nəzər yetirsək, 1 milyon manatın çox cüzi olduğunu görürük. Bu baxımdan, vəsait artırılmalıdır".

□ Dünya SAKİT,
"Yeni Müsavat"

Son illər dünyada robot əsgərlərinin sayı artmaqdadır. Böyük dövlətlər məişətin bir çox sahələrində istifadə olunan robotlardan indi də hərbi sahədə istifadə etməyə başlayıblar.

“Yeni Müsavat” bu sahədəki son yeniliklər və atılan addımlarla bağlı detalları təqdim edir.

O detallara keçmədən öncə isə “robot” sözünün mənşəyi barədə. Qeyd edək ki, “robot” sözünü ilk dəfə çex yazıçı Karel Capek “R.U.R.” pyesində, 1920-ci ildə işlətməmişdi. Bu pyes 1920-ci illərdə Çexoslovakiyada, ABŞ-da, İngiltərədə səhnəyə qoyulmuşdu. Həmin pyesdə robotlar insan orqanlarını emələ gətirən maddələrin kimyəvi əvəzədlərindən yaradılmışdı. Robotlar öz yaradıcılarından hər şeyi öyrənib onlar kimi davranmalı idilər. Amma robotlar öz yaradıcılarından zorakılığı da öyrənirlər və insana qarşı zorakı üsyana qalxırlar.

Pyes optimist, romantik sonluqla bitir: kişi robotla qadın robot bir-birinə aşiq olur və Yer üzündə məskən salırlar. Karel Capek “robot” sözünün yaradıcısı kimi dünyada məşhurlaşandan sonra o, Oxford İngilis dili Lüğəti idarəsinə məktub yazaraq, bu sözün yaradıcısının özü deyil, qardaşı Josef Capek olduğunu demişdi. Karel Capek sonralar bir Çex qəzetində bu pyes haqda yazdığı məqalədə isə sözün təfərrüatını vermişdi; əvvəlcə bu sözü “labori” kimi yazmaq istəyib, onu da Latin sözü “labor”-dan (əmək) götürübmüş. Sonra bu sözdən xoşu gəlməyib, “labori”nin çox kitabdan gəlmə söz təsiri bağışladığını düşünüb. Onda qardaşından məsləhət istəyib, qardaşı da onu “robot” adlandırmasını məsləhət görüb. Çex dilində “robot” sözü “ağır, sıxıcı əmək” deməkdir.

Keçək onun tarixinə. Mühəribə zamanı robotlardan istifadə ilk dəfə İkinci Dünya müharibəsi zamanı Almaniya Respublikası tərəfindən həyata keçirilib. İkinci Dünya müharibəsi zamanı 1942-ci ildə mühəribə zamanı almanlar tərəfində “Golyat (Goliath)” adlı kiçik tanka bənzər robotdan istifadə edilir. Bu robot məhz tək istifadə üçün nəzərdə tutulmuş “özünü öldürmə robotu” kimi də qeyd olunur.

“Golyat”-dan sonra 1945-ci ildə Amerikada “Predator UAN” insansız təyyarə yaradıldı. Bu robotun yaradılmasında məqsəd isə mühəribə zamanı yuxarıdan düşmənləri yerləşdiyi zonaları çəkərək əlaqələndirildiyi peykə ötürməklə dislokasiyanın təsbit edilməsindən ibarət idi. Lakin bundan 60 il sonra artıq robotu inkişaf etdirərək daha da təhlükəli üzünə mərmilər (füze) yerləşdirməklə Əfqanıstandakı mühəribələr zamanı Usame Bin Ladenin yerini təsbit edib atəş açmağa məqsədlənmişdi.

İnsan yerinə robot əsgərlər vuruşacaq...

Dünya divləri artıq bu yolu seçiblər - detallar və bilmədiklərimiz

Rusiya və Britaniya ordularının əsgər robot sevdası

2016-cı ildə xəbər verildi ki, Rusiya ordusu robotların əsgər qismində orduda tətbiqinə başlayıb. Yaxın 10 ildə rus ordusunun 30 faiz canlı qüvvəsini Rusiya istehsalı olan robotlar əvəz edəcək. Bu xəbər 2055-ci ildə süni intellektin insana qarşı aparacağı mühəribədən danışan elmi-fantastik filmləri və bədii əsərləri haqlı çıxarır. Bir sıra elmi-fantastik filmlərdə yaxın 40 ildə insanın robotlar üzərində nəzarəti itirəcəyindən, muxtariyyəti olan robot əsgərlərin insana qarşı savaşaçağından danışılır. Robotların hərbdə tətbiqi əleyhinə çıxışlar edən nəzəriyyəçi Stefan Hokinq iddia edir ki, yaxın 100 ildə robotlar insanlardan daha ağıllı olacaqlar, insanlığın axırına çıxacaqlar.

Britaniya ordusunun, robot əsgərlərlə düzenlənmiş dünyanın ən böyük təbiiqetməyə başlaması da yayılan xəbərlər sırasındadır. Bir neçə il öncə “Daily Mail” qəzeti xəbər vermişdi ki, Britaniya ordusu, “Autonomous Warrior” (Otonom Savaşçı) adı verilən, robot əsgərləri müdafiə sistemine interqasiya etmə layihəsinə başlayıb. 200 əsgərin daxil olduğu layihədə 70 parçadan ibarət robot gücü mühəribə simulyasiyalarında istifadə edilir.

Bir ay boyunca sürəcək olan təbiiqetmənin xüsusən

də xəfiyyəlik işlərinə yarayan, insansız hava vasitələri və insansız vasitələr üzərinə fokuslandığı bildirildi. Təlimlərdə eyni zamanda uzun məsafəli atışlar, birliklərin hərəkət qabiliyyətləri və orduya dəstək taktikalari mövzularında da araşdırmalar aparılmaqdadır.

Təlimatə qatılan bu robotların ən çətin və zəhmətli mühəribə şərtlərində gücləri də test edilir.

İngiltərənin müdafiə naziri Gavin Villiamson, təlimlər haqqında bu açıqlamaları verib: “Əsgərlərimiz artıq çox geniş miqyaslı bir robot dəstəyini təcrübədən keçirmə şansına sahibdir. Həyata keçirilməkdə olan bu təlim, bu növdən olan təlimlərin ən böyük nümunəsidir. Bu heyətlər sayəsində silahlı qüvvələrimiz özünü yeniləmə imkanına sahib olacaq, eyni zamanda içərisində olduğumuz bu dövrdə təhlükəsizlik içində olmalarını təmin edəcək”.

Pentaqon “etik əsgərlər” istehsal edir və insan yerinə onları qabağa verir

Türkiyənin Elm, Sənaye və Texnologiya naziri Faruj Özlü isə twitter üzərindən verdiyi açıqlamada TÜBİTAK-ın insan dəstəyi olmadan robot çalışması proqramının anonsunu verib. Sözügedən layihənin xüsusən də robot əsgər çalışması üçün inkişaf etdiriləcəyi verilən anonslar sırasındadır.

Həyata keçirilməsi planlaşdırılan süni zəka dəstəklı robotların ölümlərin sayını azaldacağı gözlənilir. Bundan başqa, sözügedən robotlar ərazidə partlayıcı və minalı ünsürlərə qarşı daha etibarlı bir çıxış yolu olacaq.

Dünyanın bir çox yerində əsgər robot layihəsinə dəstək verən texnologiya divləri sözügedən robotları silahlandıraraq savaş yerlərində əsgərlərin yerinə istifadə etməyi planlaşdırır.

Pentaqon Cenevre Konvensiyasını pozmayacaq, mühəribə suçu işləməyəcək robot əsgər istehsal etmək üçün 4 milyard dollarlıq büdcə ayırıb. Amerika Müdafiə Nazirliyinin (Pentagon) 2010-cu ildən döviyyəyə daxil edəcəyi “müstəqil sistemlər” layihəsi ilə təsadüfən atəş açan öldürmə makinaları yerinə, sıravilərin həyatlarına diqqət edən “etik” əsgərlər istehsal edilməsi planlaşdırılır. Cəbhələrdə ən ön xətlərdə yer alacaq paletli robotlar, Cenevrə Konvensiyasının pozmayacaq şəkildə proqramlanacaq. Pentaqon, düşmənləri ilə birbaşa savaşa girən əsgərlərin qarşısalmaz mühəribə stressinə görə etdikləri işgəncə və bənzər fəaliyyətlərin qarşısına keçmək üçün yollar axtarırdı. Georgia Tech Universitetdən kompüter proqramçısı Ronald Arkin hazırladığı arayışda robot əsgərlərin etik qaydalara diqqət edə bilməyəcəyini, amma bu mövzuya insan əsgərlərdən

larla təchiz olunub. Məsələn, binanın daxilini müayinə etmək üçün robotun bayırdan, tutaq ki, pəncərədən içəri atılması, habelə borularda və tunnelərdə kəşfiyyat missiyalarının yerinə yetirilməsi məhz bu cür vəzifələrdəndir.

Belə mini-robot partladıcı qurğuları, tələləri, habelə bilavasitə təmasdək düşmənin qüvvələri aşkara çıxarmaqla yerüstü qüvvələrin, xüsusən piyadaların həyatını qorumağa imkan verəcək. Bundan başqa, mini-VİPeR robotu əlavə təkərlərin köməyi ilə pilləkənləri qalxa və müxtəlif faydalı yük daşıya bilir.

Boston Dynamics kompaniyası insan hərəkətlərini dəqiqliklə yerinə yetirən Petman adlı robotunun videosunu nümayiş etdirib. Petman ABŞ-ın silahlı qüvvələrinin sifarişli ilə kimyəvi mühafizə geyiminin test olunması üçün nəzərdə tutulub. Kimyəvi mühafizə geyimində və əleyhqazda adi insandan seçilməyən Petman toksiki maddələri qeyd alan sensorlarla təchiz edilib.

Xatırladaq ki, Amerika mühəribə zamanı əsgər ölümlərinin qarşısını almaq məqsədilə əsgər robot kimi bir çox layihələr üzərində çalışıb. Həmin layihələrdən biri İraqda olan mühəribələr zamanı sınaqdan keçirilib. Lakin bu təcrübənin son nəticəsi haqqında dəqiq olaraq məlumat olmasa da, bəzi mənbələrə əsasən həmin əsgər robotun dost, düşməni anlayışlarını fərqləndirməyi bacarmadığı qeyd olunur.

□ Sevinc TELMANQIZI, “Yeni Müsavat”

Əmək bazarındakı bütün prioritet peşələr üzrə peşə standartları hazırlanacaq

2030-cu ilədək əmək bazarında mövcud olan prioritet peşələr üzrə peşə standartları hazırlanacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2018-ci il 30 oktyabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019-2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası”nda işçi qüvvəsinin bacarıqlarının və rəqəbat qabiliyyətinin artırılması mühüm yer tutur.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən Trend-ə verilən məlumata görə, bu məqsədlə sənəddə əksini tapan tədbirlər sırasında peşə standartlarının hazırlanması da yer alıb. Strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı müəyyən olunan hədəflərdən biri kimi, 2030-cu ilədək əmək bazarında mövcud olan bütün prioritet peşələr üzrə peşə standartlarının hazırlanması nəzərdə tutulur.

Həmçinin Strategiyaya uyğun olaraq, peşə standartlarının müntəzəm yenilənməsi mexanizminin yaradılması, peşə təhsilində kurikulumların peşə standartları əsasında hazırlanmasına nail olunması əsas hədəflərdəndir.

Peşə standartları əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığının təşkil olunmasında, işçi qüvvəsinin keyfiyyətinin artırılmasında və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasında baza rolunu oynayır. Ölkəmizdə son illərdə qabaqcıl ölkələrin təcrübəsi əsasında beynəlxalq ekspertlərin və yerli mütəxəssislərin iştirakı ilə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə 289 peşə və 63 kvalifikasiya standartı hazırlanaraq işğövrələrin istifadəsinə verilib.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 31 (7201) 9 fevral 2019

Oğru polisə gedib - oğurladığı əşyaları gerçək sahibi gəlib apardığı üçün

Vaşinqtonda Spokane-Velli şəhərində oğru əldə etdiyi qənimətlə bağlı polisə şikayət edib. 46 yaşlı Çans hüquq mühafizə orqanlarına müraciət edərək bəyan edib ki, qonşu qadın onun evinə girib və bir müddət əvvəl həmin qadının sevgilisinə məxsus olan, oğurladığı əşyaları aparıb.

Polis şefinin köməkçisi qadınla görüşüb və onunla baş vermiş hadisənin versiyaları üzərində müzakirə aparıb. Qadın deyib ki, bir neçə saatlığına evdən gedib, qayıdanda isə televizor, oyunlar və bir neçə texniki ləvazimatın olmadığını görüb.

İki həftə əvvəl Çans artıq onun mənzilinə girməyə cəhd edibmiş. Buna görə də şübhələr onun üzərində cəmləşib. Çans evdə olmasa da, onun qızı təsdiqləyib ki, səhər saatlarında atası hardansa bir televizor daşıyaraq gətirib. Qonşu isə öz televizorunu və digər texniki əşyalarını götürərək, evinə aparıb.

Çans isə bu ittihamları rədd edərək, hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarına bəyan edib ki, qonşusu bu televizoru və digər əşyaları 100 dollar qarşılığında ona satıb. Araşdırma və uzun sürən sorğu-sualar nəticəsində məsələ aydınlaşıb. Çans son nəticədə qarətə boynuna alıb. Ona başqasının evinə qanunsuz daxil olma, üçüncü dərəcəli oğurluq və xuliqanlıq maddələri üzrə iş açılıb.

Pul sayanda beyninizin qan dövranı yaxşılaşır

Minnessota Universiteti (ABS) alimləri pul saymağın insanın sağlamlığına və əhvalına olan təsirini araşdırıblar. Araşdırmalar pul saymağın stressi azaltdığını, əhvalı və beyin qan dövranını yaxşılaşdırdığını təsdiqləyib. Araşdırma göstərib ki, pul saymaq stressi azaldır, əhvalı və beyin qan dövranını yaxşılaşdırır.

Söhbət həm kağız, həm də xırda puldan gedir. Bunun sadə elmi izahı var - barmaqların kiçik motorikası (barmaqların hərəkətləri) beyinin fəaliyyətinə müsbət təsir edir, onu stimullaşdırır. Lakin həkimlər xəbərdarlıq edir - pul ən çirkli "əşya"lardan biri sayılır. Araşdırmalar göstərib ki, pulların

üzərində 200-ə (!) qədər müxtəlif ziyanlı mikrob ola bilər.

Təyyarə işə düşmədi, sərnəşinlər itələdi

İndoneziyada Tambolaka aeroportunda yaşananlar hava yolları şirkətlərinin tarixində bir ilk olub. İndoneziyanın "Garuda" Hava Yollarına məxsus olan, Kupang-Tambolaka səfərini həyata keçirən bir təyyarə sərnəşinlər tərəfindən itələnərək çalışdırılıb. Təyyarəni itələyənlər isə hava limanındakı texniklər və təyyarənin bəzi sərnəşinləri olub.

Həm yerli, həm də beynəlxalq mediada böyük səs gətirən hadisə ilə bağlı hava yolu şirkətindən də açıqlama gəlib. Verilən açıqlamada pilotun xətalı olduğu vurğulanıb: "Təyyarənin döndərilməsi üçün hava limanında lazımı heyət olmadığı üçün belə bir üsula müraciət edilib. Bu xəta pilotumuzun yanlış istiqaməti seçməsindən qaynaqlanıb".

Toyu üçün arıqlamaq istəyi kabusa döndü - dərisi sallandı

Kristina Mayls adlı Britaniya vətəndaşı toyunda gözəl görünmək üçün arıqlamaq qərarına gəlib. Nəticədə 23 yaşlı qadın pəhriz saxlayaraq 19 kiloqram artıq çəkini itirib və bədən ölçüləri kiçilib. Lakin əsl problem bundan sonra başlayıb. Belə ki, qadın çox çəki itirdiyinə görə, bədəninin dərisi sallanıb. Bu səbəbdən gənc qadın yaşlı qadına bənzəyib.

Tibb də qadının dərindən çarə olmayıb. Belə ki, yerli xəstəxanalar əməliyyat yolu ilə artıq dəri götürməyə razı olmayıb. Razi olsa belə, qadının özünün bu əməliyyata pulu olmadığı üçün o, çarəsiz qalıb. "Tək istədiyim toy günündə arıq və gözəl gəlin olmaq idi. Ancaq bu pəhriz mənim həyatımı və toyumu bərabər etdi", - deyən qadın tək çıxış yolunun yənidən kökəlmək olduğunu bildirib. Arıqlayandan sonra intim həyatı belə məhv olan Kristinanın ilk həyat yoldaşı onu tərk edib.

Ayrılandan sonra yənidən nisbətən kökələn qadın təkrar ailə qurub. İndi cütlüyün 2 övladı var.

QOÇ - Başqalarının işinə müdaxilə etməyin, xüsusən də hüquqi məsələlərdə. Bunu bacarsanız, günün ləzzətini yaşaya biləcəksiniz. Nəhardan sonra maddi irəliləyiş də gözlənilir.

BUGA - Diqqətli olun, çünki ulduzlar ətrafınızda sizləri aldadanların artdığını bəyan edir. Başqa probleminiz olmayacaq. Bu gün ciddi gəliriniz gözlənilməsə də, büdcəniz boş qalmayacaq.

ƏKİZLƏR - İlk növbədə əsəblərinizi qoruyun ki, qarşınızda duran problemləri həll etməyə gücünüz çatsın. Həlli çətin görünən məsələlərə girişməyin. Göy qübbəsi büdcənizin artacağını mütləq sayır.

XƏRÇƏNG - Qarşınızda xoş bir gün durur. Məqsədlərinizə çatmaqda çətinliyiniz olmayacaq. Amma uzaqda yaşayan qohumlarınızla əlaqələri dərinləşdirin, ələlxüsus da əgər onlardan xəstə olanı varsa.

ŞİR - Köhnə mübahisələrə, yarıtılmaz tərəflərlə haqq-hesab çürütməyə qayıtmayın. Əks təqdirdə çoxsaylı uğursuzluqlarla rəzləşəcəksiniz. Yalnız böyük ideyalarınız barədə düşünün.

QIZ - Ulduzlar təvəqqe edir ki, bu gün heç kimə yalan vədlər verməyəsiz. Çünki xırda yanlışlıq sonrakı günlərdə sizə zərər yetirə bilər. Qarşılıqlı ünsiyyət zamanı eqoistlik etməyin. Həmiyə dəyər verin.

TƏRƏZİ - Fevralın sonrakı mərhələsi üçün görəcəyiniz işləri indidən götür-qoy edin. Ən azından gün ərzində zəkanız iti olacaq, başınıza səmərəli ideyalar gələcək. Müqəddəs çağırışlara riayət edin.

ƏQRƏB - Aqressiv düşüncələri heç olmasa bu günlük arxa plana atın. Göy qübbəsi nəcətinizin mərhəmətli və mülayimlikdən asılı olduğunu bildirir. Saat 17-dən sonra bütün təkliflərə "hə" deyın.

OXATAN - Pozulmuş enerjinizi bərpa etmək üçün dini tövsiyələrə riayət edin, müqəddəs insanları və yerləri ziyarət edin. Fəaliyyətdən daha çox mənəvi amillərə yer ayırın. Uzaq səfərlər də mümkündür.

OĞLAQ - Bu gün heç bir təhlükə yoxdur. Göy qübbəsi aldığınız bütün təkliflərə razılıq verməyinizi təvəqqe edir. Yalnız axşam saatlarında xırda mübahisələriniz mümkündür. Yəqin ki, təmkinli olacaqsınız.

SUTÖKƏN - Hiss olunur ki, bu həftə çox yorulmuşunuz. Ona görə də bugünkü fəaliyyətinizi başa çatdırın kimi istirahət haqqında düşünün. Maddi durumunuz imkan versə, səfər də mümkündür.

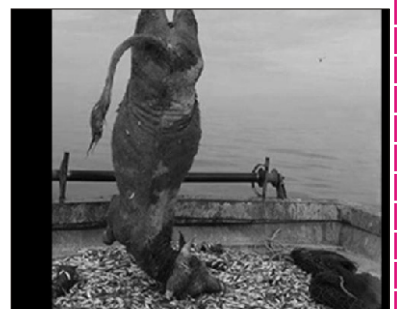

BALIQLAR - Gücünüzü lazımsız sahələrə sərf etməyin. Məhz bu səbəbdən vacib işləriniz öz həllinə gecikir. Yaxşı olar ki, saat 11-dən etibarən özünüzdə təpər tapıb hərəkətə keçəsiniz. Vaxt itirməyin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Balıq tutmaq istədi, toruna 700 kiloluq dana düşdü

Türkiyənin Kocaeli şəhərinin Kandra bölgəsində balıq tutmaq üçün Qaradənizə qayıqla çıxan balıqçıların toruna 700 kiloluq dana düşüb. Əli Koç və Deniz Koç adlı balıqçılar Qaradəniz sahillərində torlarını ataraq qənimət gözləməyə başlayıblar. Bir müddət sonra torun dartıldığı görün qardaşlar sevinib. 112 metr dərinlikdən çıxarılan tora 700 kiloluq dananın "ilişməsi" isə onları xeyli təəcübləndirib. Balıqçılar təxmin edirlər ki, bu dana ölkə xaricindən idxal edilən heyvanları daşıyan gəmilərin birində olub və öldüyü üçün onu dənizə atıblar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-cü məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisənziya N: B 114
SAYI: 5.755

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.